

ERİK AĞACI ÖYKÜ

ISSN 3062-0368

Kültür - Sanat - Edebiyat Dergisi

Temmuz - Ağustos Sayısı

Sayı- 34 Yıl- 5

Fiyat: 100 TL

Gülsüm Işıldar - Hasan Çelikkol - Halil Maraş - Fazıl Alasya - Sevgi Erol Öçal - Hızır İrfan Önder - Halis Tamkoç
Turgut Yongacı - Sophia Jamali Soufi - Ahmet Yılmaz Tuncer - Faik Kumru - Aslıhan Akkoyunlu - Serkan Uslu
Hatice Yaman - Ferda İnanoğlu - Şehnaz İşeri - Hatice Eğilmez Kaya - Songül Özel - Nurhayat Kayar
Abdulahap Sert - Serpil Tuncer - Yusuf Yılmaz - Zeynep Aydın - Burhan Yazıcı - Abdurrahman Seyhan
Gülây Gürel - Erkin Uzun - İlyas Talha Er

Erik Ağacı Öykü iyi
okumalar diler.

Dergileri okurken yalnızca satın almak ve okumakla kalmazsınız. Bir çok öykü ve edebi metin çeşitliliğini satın almış olursunuz. Beyninize girecek olan bilgilerin ve haznenin çeşitliliğini almış olursunuz.

Dolayısıyla kitap ve dergi satın alma işi basit bir alışverişi aşar ve siz beyninizin besinini almış olursunuz. Hangi edebi metine yatırım yaptığınıza yani kendinize dikkat ediniz. Sağlıklı bilgiler dileriz.

Editör'den Sevgilerle

Sevgili Okuyucu

Yeni bir sayıya adım atmanın heyecanını yaşıyoruz. Erik Ağacı Öykü Dergisi olarak, her sayıda olduğu gibi, bu sayıda da sizleri farklı bakış açılarıyla tanıştırmak istedik. Her geçen gün değişen, gelişen dünyamızda, edebiyatın gücüne ve sözün önemine olan inancımızı yitirmedik ve bu sayıda da emeği geçen yazarlarımızın eserlerini okuyucularımızla buluşturmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Her bir edebi metin, kendi içinde bir evren taşır ve bizleri farklı duyguların, düşüncelerin ve yaşam deneyimlerinin içine çeker. İşte bu yüzden dergimizin bu sayısında, edebiyatın ve öykünün sınırlarını zorlayan, yenilikçi yaklaşımlarla kaleme alınmış eserleri bir araya getirdik.

Sizlerden gelen geri bildirimler, öneriler ve eleştiriler, dergimizin kalitesini artırma yolunda en önemli rehberlerimizden biri. Bu nedenle, bizlerle bu yolculuğu paylaşan herkese teşekkür ederken, sizlerin de katkılarınızı esirgememenizi diler, keyifli okumalar dileriz.

Erik Ağacı Öykü Dergisi Editör Ekibi

İÇİNDEKİLER

04	İnciler Kırarken Midyeleri Gülsüm Işıldar	12	Karışık Sophia Jamali Soufi
05	Ayna Hasan Çelikkol	13	Üşümüş Bir Sokak Ahmet Yılmaz Tuncer
06	Bir Masaldı Halil Maraş	14	Sevda Türküsü Faik Kumru
07	Cosmos Beni Benle Bırak ! Fazıl Alasya	15	Tık ! Aslıhan Akkoyunlu
08	Gelincik Gülüşlü Dünya Sevgi Erol Öçal	17	Yaşamak / Yu Hua Serkan Uslu
09	Ölmek İçin Yaşıyorum ! Hızır İrfan Önder	19	Cevapsız Soru Hatice Yaman
10	Sevmekten Kıssa Halis Tamkoç	21	Helak Ferda İnanoğlu
11	Yalnızlıktan Turgut Yongacı	23	Pişinin Düşü Şehnaz İşeri

İÇİNDEKİLER

25 Sabahattin Ali Olayı Hakkında
Bildiklerimiz ve Bilmediklerimiz
Hatice Eğilmez Kaya

29 Yufkacı
Songül Özel

31 Ben
Nurhayat Kayar

32 Sürü
Abdulvahap Sert

34 Sanatta Sürrealizm
Serpil Tuncer

38 Paten ve Çocuk
Yusuf Yılmaz

39 Bir Küçük Zürafa Meselesi
Zeynep Aydın

41 Tahta Kanatlardan Çelik Pervanelere
Burhan Yazıcı

43 Ölülerin Güzeli
Abdurrahman Seyhan

47 Uçurumun Kenarında Yaşamak
Gülay Gürel

49 Zamanı Yargılamak
Erkin Uzun

51 İçimdeki Ölüler
İlyas Talha Er

İnciler Kırarken Midyeleri Gülsüm Işıldar

“Kül biriktirenlere de sevdirecek ateşi...”

İsmarladığım endişeler yolların korkulu rüyası
Dağın öfkesini tutan denizin ıslak ruhu
Renksiz bir isteksizlikle elerken kayaları,
Gökyüzü usulca siliyor yıldızlarını,
Gündüzün uyurgezerliği sendelettikçe geceyi
Ne var ne yok, tersane, hapishane, aşevi, gecekondur
Aklını başına getiriyor yağmur, emdikçe bulutu...

Sabır cenderesi bağlıyor taşların elini dilini
Temizleyemez içerdekinin teri, kibrin kirini
Kurşunlar delerken ipek uykuları
Çatlayan ar damarları dikilir mi
Yaylandırdıkça sözcüklerin ipini...

Birden, söz balçıklarını birleştiriyor gümüş us
Hızla parçalıyor beton düş tesettürleri ve
Mavi ağaçların kovaladığı bir orman doluyor
İç denizlerime, aşk diye bir kırgınlık olsa bile,
Geçiveriyor ağızındaki kuş seslerini öpünce...

Ezilen üzümün feryadı dönüşürken şaraba
Esrik, ürpertili tutkusundaki kıvılcımlar
Zamana sorgulatıyor damlaların kanını
Ve çılgın dalgaları düzleştiren denizin
Dizginlenemeyen özgürlük çağrısı,
İncilere kırılarak midyelerin zincirlerini
Kül biriktirenlere de sevdirecek ateşi...

Ayna

Hasan Çelikkol

Gülümsüyorsam
Gecenin içinden geri döndüğümdendir, sabaha karşı
Bağışlanmış boşluğun yansımada
Unutmadığımdandır rüzgârının sesini

Hafızamdan yitip gitmedi hâlâ, pencerenden
El sallarken görüyordum seni
Gözlerine hayran, bırakmışım uyuşturup yalnızlığı
Uyanmışım uykudan sonbaharın koynunda
Ki yaşamak istemiyordum kör
Susuz ve nefessiz, sensiz bir boşlukta

Yağmurlar dindiğinde
Sirenlerin büyüüne kapılma demiştin
Unutulmuş masallarda giderken
Denizin yarı balık kadınlarına, söz ver

Duysam da duymazdan gelirim demiştin seslerine
Söz, sadece fısıltın olacak kulaklarımda
Rüzgâr getirecek kokunu
Sonrası hiç durmadan baktığım Odysseus'un aynası

Bir Masaldı

Halil Maraş

Aynalarda gizlenen korkuların yansıması
Bir gece sevdiğin ne varsa elinden aldı
Oysa bunca hayal kırıklığı
Seni hiç korkutmadı
Yalnızlık zil sesi gibi yakana yapıştı
Bu ne son buhran ne son hazandı
Aşıkâr arkanda iki göz kaldı
Biri ölümü andı biri adını aldı
Hepsi hepsi yanlış yaşanan
Yalnız yazanın bildiği bir masaldı...

Cosmos Beni Benle Bırak !

Uçsuz bucaksız boşluktı baktığım
Maviliğin sırları zorluyordu gözlerimi
Korkuya dönüşünce hayretim,
Yaslanmak istedim bilincime
Rüya mıydı gördüklerim,
Yoksa sırlarını mı fısıldıyor Cosmos

Oysa uyanık gibiydim
Uzaydan aşağılara bakıyor,
Yüzen bedenimle yüzleştirdim
Bir an ürktüm görünce,
Denize dönmüş göz yaşlarımı
Acılarımı paylaştım gezegenlerle
Yankılandı çığlığım sonsuzlukta

Sonunda anladım olacakları
Eğilip baktım yeryüzüne
Bir umut dalgası sarıyor yavaşça
Çölleşmiş yürekler uyanırken
Toprak yeşerip güller açıyor
Ana duaları doluyor Anadolu'ya

Beni benle bırak artık Cosmos!
Çünkü Aydınlık Kuşağı geliyor.

Fazıl
Alasya

Gelincik Gülüşlü Dünya

Sevgi Erol Öçal

Düşler gömülü kıraç topraklara
Civan acıların gelincik gülüşlü dünyasında
Alevler yalaza durur derinlerde
Azgın umarsız aç bulutlarda
İsyankâr ruhlar çıplak gölgelerin paslı prangasında
Asma bahçelerine yağın aykırı yağmur
Vahşi fısıltıların ürkek tedirginliğinde
Uzaklıklar hoyrat tebessümler çıplak
Camlara çarpan yaşam soluğu bıçak yarısı
İnce mavilikte inciten rüzgâr
Sisli gecede korkulu düş
Yürek çarpıntısı gelin bohçası
Düşler gömülü kıraç bozkırlara
Civan acıların gelincik gülüşlü dünyasında...

ÖLMEK İÇİN YAŞIYORUM!

Hızır İrfan Önder

Günü çoğaltıyor gülüşün
Düşlerime giriyor bahar
Hayata attığım çentik, ömrüm!..

Ölümü mayalıyorum her akşam
Hayallerim bile derme çatma
Akla kara sevişiyor artık!..

Huysuz muyum? Hayta mıyım? Neyim?
Didişip duruyorum gölgemle
Ölmek için yaşıyorum!..

Sevmekten Kıssa

Halis Tamkoç

-lütûf-

vakit tanıyıp
bana sessizliğini lûtfeden sevgili,
o güzel nazına dair
yağmur yağıyor;
öyle çiseleyen ki
yağmur, yanıyor...
gül mevsimisin;
içimde serpilip büyüyen
açarsın;
cennet bahçesi buralar
kapanırsın gücenik;
güz, gül bahar
kış şubat zemheri
derken,
soğuk beyazın ruhuma;
iklim-i karbuse efkâr
kaç mevsim kaç kuşak
kaç renk kaç ton aheng'sin de
o hüsn-ü nazına ancak
bir kurbanın var
canı hep hazır...

çiselesin ilkyaz yağmuru
açsın güneş
alâim-i semâ
essin tatlı tatlı rüzgârın
sonsuz kadar...

Yalnızlıktan
Turgut Yongacı

Aşk ikliminde emperyalisttir kalp
Kendini sömürür acımaksızın

Rüyalarının tiryakisidir uykularım
Uyumak için
Bekleyemem gecenin namusunu yitirşini
Kızır ve konuşmaz benimle gecenin incileri
Gündüzleri aklımda geceye taşıdığımından yakınıır

Denize ve martıya hasretken
Denizin ortasında denizi
Martılar kalabalığında martıları özletir

Kalmaksızın git
Gelmeksizin kal
Nasılını boş ver mühim değil
Fark eder mi şehrim desem

Yalnızlıktan bu renkler bu kalabalığım yalnızlıktan.

Karışık

Sophia Jamali Soufi

Gece yarısı
Şaşırmış
Gözlerini arıyorum
Sar beni
Beni kucağının ipeğine sar
Belki de bütün karanlıklardan ve yalanlardan arınıp temizlenirim
Binlerce kuşun sesidir kucaklayışın
Senin kucaklaman sonsuzluğun bir dalıdır
Senin kucaklaşman, yarımkürelerin göçü
Nefesinin izi
Masum yanaklarda
Ve gece
Senin ellerin arasında uykuya dalar
Düşmüş kestane dallarının arasında ne işim var?

Üşümüş Bir Sokak

Ahmet Yılmaz Tuncer

Yere düşen karların
Üşüttüğü bir sokak
Ve sokağın
Orta yerinde
Yine üşümüş siyah bir kedi
Belki siyahlığından girmiştir
Bu şiirin içine
Bakıyorum fotoğrafa derinden
Gözlerim sevdaya
Dair bir şeyler aramada
1954 kışı öyle bir yıl ki
Benden üç yıl önce
Ben doğmamışım
İstanbul'da bir sokak
Yere düşen karların
Üşüttüğü bir sokak
Bazen insan bir fotoğrafa
Bakarken de üşüyor
Aradığı bir sevda varsa
Ve onu göremiyorsa

Sevda Türküsü

Faik Kumru

her karış toprağında
ne çok gözyaşı
ne çok kan kokusu
nice kadim aşkın anısı
nice çile çiçeğinin gölgesi
ey bahtı kara Anadolu

bizi bize bırakmadılar
sözümüz ağzımızda tutsak
gönül sandığı kilitli
bir yangın yeri ki
her yanımız virane

sohbetimiz yarım
muhabbetimiz ertelenmiş
ruhumuz gurbet diyarı
bedenimiz yaban memleket

sevda türküleri söyleyecektik
hep beraber el ele
şimdiyse zulme ağıt yakıyoruz
ellerimiz ayrı
yüreğimiz mahzun

Tık!

Aslıhan Akkoyunlu

Kapıyı hızla kapamadı. Temkinli, yanlış anlamalara ihtimal vermeden çekti. Kapı örtüldü: Tık! Belli ki geri gelecekti. Gittiği yer kaçmak istediği bir yer değildi. Gelecekti, özürle olmasa da sarılma ile telafi edecek, ondan daha istekli olanın hazır sofrasında hiçbir şeycik olmamış gibi yemeğini yiyecekti. Hep böyle olmamış mıydı?

Ne vardı hem canım, herkes aynı şeyleri yaşıyordu kendi dinamiğinde. Kimin acı sözü yoktu ki, kimin esirgemediği. Günü gelince bir çift lafı vardı herkesin kabzasında. Çıkınca komşulara şenlik. Modern hayat böyleydi bir yerde. Kimin kimle hangi hususta münakaşa ettiğini anlamak zor olmuyordu. Evet, belki ses yükseldi. Kalp kırıldı. Kabza da durduğu gibi durmadı laf. Dil onun kemiği olmadığındandır ya bir keme daldırıp çıkartıldı. Ama kapı hızla kapanmadı. Münakaşa eden belki o daire değildi ne malum? Ses belki bir alt ya da yan kattan gelmişti. Önemi var mı? Üçüncü kişi bu atmosferin içinde olmadığına sevindi. Kendi hane birliğine; ayyaş kocasına, dırdır kaynanaya, ergen çocuğuna şükretti. “Evlerden irak, tövbeler tövbesi.” dedi.

Kadın ağlamadı bu sefer. Alıştı. “Oysa en iyi bildiği şeydi ağlamak...” böyle diyordu ya kocası. Ağlamadı, “Bir öncekinde heder oldum da ne oldu. Olan iki gözüme oldu, şişen yüzüme oldu.” Hem kapı da tık etti. Tak etseydi belki ağlardı. “Gelir” diyordu. “Gelmeyip de ne yapacak?” Biraz durdu, düşündü. “Gitti de nereye gitti?” Giden hep erkek kısmıydı. Şahit olmuştu evvelden giden babasıydı evlerinden, duymuştu diğerlerinde de “Çıkıp gitti sonra geldi ne edecek başka.”

Peki, bir kez olsun kadın gitseydi evden? Kapı tık ya da tak edip gitseydi. Nereye gidecekti? Kafasına esince gidecek mesafede miydi ilk kapısı. Gurbetteydi. O giderdi, o ilk kapıya gitmese de çarşıya giderdi, kahveye giderdi, parka bahçeye giderdi. Kadın nereye gidecekti ağlak ve sümüklü hâliyle. Adı ‘aldatılmış orospuya’ çıkardı bu şehirlerde. İlk kapıya gitseydi de sual edeni çok olurdu. Hem anlardı annesi hemen. Telaş ederdi. Onlar daha çok üzülürdü. Buna da hakkı yoktu.

Evinde oturdu. Oturdu, oturduğu yerde de kafası pek rahat koymadı onu. Dediklerini düşündü. Unutuyordu da bazısını. Bazısını unutmuyordu ama. Ne demişti, “Senin egonu mu tatmin edeceğim. Senin bir şey yaptığın yok! Beni sinirlendirme, git başımdan, rahat bırak!” Hatırladıkları bunlardı. Ona bir şey söyleyememişti kendisi. Anlaşılmak istedi. Belki yaptıklarına minnet edilsin istedi. Çalışıyordu o da. O da yoruluyordu. Ama aksatmıyordu da evin işini... Düşündü, “Ne boktan bir sebeple çıktık kavgaya.” Ama sonuç değişmiyordu. Olan oluyordu. Gözden yaş akıyor, en iyi bilinen eylem gerçekleşmiş oluyordu. “Aman sen de... Paşa keyfi bilir.” “Ne yer ne içer?” diye düşündü. “Zıkkım yesin!” dedi içi. Sonra el vermedi yüreği. “Yesin ne yerse yesin.” dedi... Biraz durdu, “Aç kalmasın da” dedi.

Kendi ilkin yalnız yemeği ar etti. Sonra açlıkla küslüğün ilgisizliğine hüküm verdi. Bir iki lokma yedi. Bir kahve içti üstüne. “Sefam olsun!” demedi de mahrum da kalmadı günlük rutininden. Az zaman geçti meraka düştü. “Gitti de ya başına bir şey geldiyse. Ya olmaza rastladiysa.” Ne yapardı sonra. Hem millet demez miydi, “O, o haldeyken sen neredeydin?” Ne diyecekti, kahve mi yudumluyorum. Biraz merak çokça vazife gereği aramaya koyuldu. Cevap veren yoktu telefona. Telaşa düştü. Hâlbuki bu ilk aylardaki kavgalardan birinde aldıkları kararı: “Her ne sebeple olursa olsun taraflar birbirini habersiz bırakmayacak. Böyle bir durum yaşanması durumunda hatalı olan taraf...”

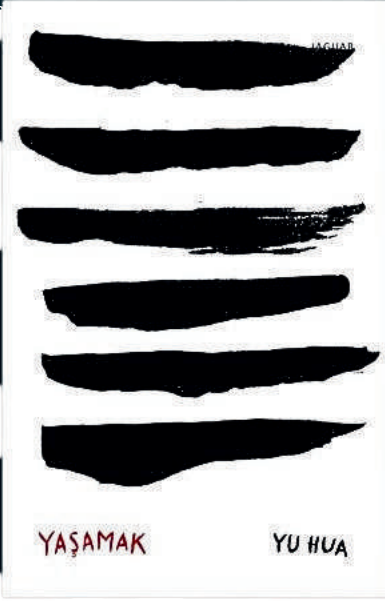
Şaka bir yana telefon açılacaktı kavgalı dahi olursa. Şimdi açan yoktu. Kararı ihlal eden kararı öne sürendi bir de. “Yok, gerçekten başına bir şey mi gelmişti? Kapıdan çıkmıştı sonuç olarak. Arabasına binmişti. Ya kapıdaki tık, arabaya binince tak olsaydı... Sonra buna sinirlendiyse ve gaza olanca gücüyle yüklendiyse. Ya kendini bilmez o otoban canavarı tırlar makas atarken bu da hızla giderken tırın altına girdiyse.” diye geçirdi içinden. Sonra da, “Aman Allah korusun! Hemen kötüyü çağırma, sus!” dedi.

Bir daha aramaktan zarar gelmezdi. Mesaj yazmaktan hele hiç. Gerçi mesaj hususu da aralarında karara varılmış bir konuydu. Tartışmadan sonra kadın taraf, mesaj kutusunu bakkal defteri gibi doldurmayacaktı. Yüz yüze söylenecekti her şey. Ama kadın konuşmak bilmiyordu. Yazmak bilirdi. Ne de olsa ‘yazar bozması’ydı. Mesajları bir bir döşerdi. Kıyıda köşede, ötede beri de ne varsa o an hatırlar tıkr tıkr yazar, bir tuşla “oh!” çekerdi. Gerisini okuyan düşünsün. Okuyan düşünmez sinir krizi geçirirdi. Ondandır kadın artık mesaj kutusuna asılmayı bırakmıştı.

Şimdi adamakıllı soracaktı, “Neredesin?” Bundan da kriz geçirilmezdi. Buna sevinilirdi. Bu bir zeytin dalıydı. Türkçesi “Seni merak ediyorum,” demek oluyordu. Ama adam yazmadı. Dakikalar geçti yazmadı. Kadın sinirlendi. Bir kere daha aradı. Açan olmadı. Kadın bir başka yola başvuracağını duyurdu mesajla. Adam olayın büyümesinden korkmuş olmuş ki kadını aradı. “Meraklanacak bir şey yok!” Adam ilk kapıdaydı. “İyi.” dedi kadın. “Bir sorun yok belli ki.” İçi rahat etti, içtiği kahve dert olmadı. Ama biraz da üzüldü kendi payına. Kendi giden olamadığı, gidecek kapısı olmadığı için. Kadın gitse çok şey olurdu ama. Bu bir adamın gitmesi gibi olmazdı.

Yaşamak / Yu Hua

Serkan Uslu

Çin'in yaşayan en büyük yazarlarından "Yu Hua"nın yazdığı bu kitap Çin'deki rejim değişikliklerini ve toplumun bu makas değişiminde yaşadıklarını tüm açıklığıyla göz önüne seriyor. Bu sebeple kitap Çin'de yasaklanmıştır. Kitabın filmi çekilmiş, film Çin'de hemen yasaklanmış ve çekilen bu film 1994 yılında Cannes Film Festivali'nde ödül almıştır. Kitabın ana karakteri zengin bir ailenin çocuğu olan Fugui'dir ve kitap onun diliyle anlatılmaktadır. Gençlik günlerini geride bırakan Fugui, yaşlı öküzüyle tarlasını sürerken tanıştığı yabancıya hayatını anlatır. Biz de Fugui'nin hayatını yabancıyla birlikte öğreniriz.

Jaguar Yayınları'ndan çıkan bu kitabı keyifle okudum. Oldukça akıcı bir kitap. Kitabı Çince aslından çeviren Bahar Kılıç'tan bahsetmezsem haksızlık etmiş olurum. Çeviri tam anlamıyla muhteşem.

Yazar, yaşamında kötülük yapan herkesi bir şekilde cezalandırıyor ve intikam alıyor. Burada okurun içi eriyor ve için için mutlu oluyor desem yalan söylemiş olmam. Kitap reel hayattan kopmuyor. Gelen felaketler zaman zaman iyiyi kötüyü ayırt etmiyor. Dönem acı olunca ve toprak gözyaşı ile sulanınca coğrafyada yaşayan insanlar nasibini alıyor. Acı, kan, gözyaşı, hasret, vuslat, yoksulluk, çaresizlik... Kitabı okurken acıyı iliklerinize kadar hissediyorsunuz. Kitabı okumanızı kesinlikle tavsiye ediyorum. Buraya kadar spoiler vermedim. Yazının bundan sonraki kısmında kitabın içine biraz daha fazla girmek istiyorum.

Kitabın başında Fugui genç ve toy bir delikanlı. Varlıklı bir ailenin tek erkek evladı. Söylenenler kulağının birisinden girip diğerinden çıkıyor. Karısı genç, güzel ve varlıklı bir ailenin kızı. Fakat Fugui her gün kumar oynuyor, alkol alıp başka kadınlarla gününü gün ediyor. Üstelik bunu herkesin gözüne sokarak yapıyor. Sonunda ailesinin neyi var neyi yoksa kumarda kaybediyor. Varlık içinde yaşayan ailesi hizmetçilerini azat ediyor ve tarlalarda çalışmaya başlıyor. Karısının ailesi karısını ve çocuklarını alıyor. Fugui, yaşlı anne babasıyla birlikte tarlada çalışıyor. Yeri gelmişken Fugui'nin karısı Jiazhen'e değinmeliyiz.

Kocasını çok seven, kocasının yaptığı yanlışları sineye çekip onu çamurdan çıkarmaya çalışan güçlü bir kadın. Burada karşımıza aşkın gözü kördür dedirtecek bir adım atıyor ve babasının evine gittikten sonra çocuklarını varlık içerisinde büyütme imkânı varken kocasının yanına geri dönüyor. Hem kendi hem de çocukları sefalet içerisinde kalıyor.

Ailenin çınar ağacı Fugui'nin babası, köy ağalığından ırgatlığa düşmenin ağırlığına ve ailesinden yadigar konağın ve toprakların kaybedilmesine daha fazla dayanamayıp ölüyor. Annesinin durumu da iç açıcı değildir. Fugui'nin yaşlı annesi çalışma temposuna dişini sıkırsa da ihtiyar bedeni ona dur demektedir. Ülkenin durumu da ailenin durumu gibidir. Savaş vardır ve erkekler savaşa alınmaktadır.

Fugui, ailesi hastalık ve yoklukla mücadele ederken, hasta annesine doktor bulmaya giderken ve ailesinin haberi yokken askere alınır. Birkaç sene ailesinden haber alamadan yokluk, sefalet ve ölümü soluyarak askerde kalır. Savaşın bitmesiyle yeniden köyüne dönünce annesinin öldüğünü, kızının ateşli hastalıkla duyma ve konuşma yetisini kaybettiğini görür. Yeniden çalışmaya başladıklarında Çin'de devrim olur ve toprak ağaları ellerindeki toprakları halka vermek zorunda kalır. Fugui'nin topraklarını alan Longer ölüme giderken, "Fugui senin yerine ben ölüyorum," der. Ölümü iliklerine kadar hissedenden Fugui, neredeyse iyi ki topraklarını kaybetmişim, diyecektir.

Fengxia bir aileye para karşılığında evlatlık verilir. Minik kız çocuğunun evden gidişi, son çare babasının "Kal..." demesini beklemesi okurun yüreğini sızlatır. Gittiği yerden kaçıp gelmesi, babasının yeniden onu götürürken kızını geri götürmekten vazgeçmesini ve yeniden ailenin yanına dönmemesinin sevincini yaşar.

Fugui kendi topraklarını işleyip, işler yoluna girmeye başlamışken bu sefer de Çin'de komünizm rüzgârları eser. Tarlalar, hayvanlar hatta evdeki kap kacaklara el konulur. İnsanlar bu sefer devlete ait tarlalarda çalışmak zorundadır. Jiazhen hastalanır. Dinlenmesi gerekirken ailesi için tarlada çalışmaya devam eder. Hatta kasabaya, kilometrelerce uzağa pirinç dilenmeye gider. Açlık kol gezmekte ve evlerin ocağı tütmemektedir.

Erkek çocukları Youqing'in okulda olduğu bir gün valinin karısı hastalanır ve kana ihtiyaç duyulur. Doktorlar önemli insan olan valinin karısı için Youqing'in neredeyse bütün kanını alırlar ve çocuğun ölümüne neden olurlar. Fugui günlerce karısından oğlunun öldüğünü saklamaya çalışır ya da sakladığını sanır. Evlerindeki yokluk ve sefaletin üzerine bir de evlat acısı eklenir. Kafalarında bu sefer onlara bir şey olursa kızlarının ne yapacağı vardır. Bu sebeple kızlarını evlendirmeye karar verirler.

Kızları Fengxia güzeldir fakat sağır ve dilsizdir. Onu kim kabul eder? Hatta kızlarının bu durumunu bilmezden gelip vazgeçenler onları biraz daha umutsuzluğa sevk eder. Fakat kitaptaki hava tıpkı reel hayatta olduğu gibi her zaman puslu ve bulutlar hep kara değildir. Kafası yamuk Erxi kızlarına talip olur ve görkemli bir düğün yapar hem karısını hem de XU ailesini el üstünde tutar.

Hayatlarına mutlu mesut şekilde devam ederken Fengxia çocuğunu doğururken ölür. Peşinden de zaten hasta olan ve kızının acısına dayanamayan Jiazhen ölür. Geriye kala kala Fugui, koca kafalı Erxi ve torun Kugan kalmıştır. Hayat onlar için artık daha zordur. Yaşamak için çalışıp minik Kugan için soluk alıp verirler. Fakat ölüm peşlerini bırakmaz. Koca kafalı Erxi kazada, torunsa soluk borusuna kaçan fasulye tanesiyle ölür. Geriye sadece yabancıya hikâyesini anlatan ve tarlasını öküzüyle süren Fugui kalır. Fugui'nin anlatış tarzı, öküzüne seslenişi ve hayat hikâyesi sizi çok etkileyecek, boğazınıza bir şey düğümlenecek ve bu kitabı iyi ki okumuşum diyeceksiniz.

Evinin eşyaları gibiydi hayatı... Hepsi farklı bir yerlerden farklı zamanlarda alınmış uyumsuz renklerden, desenlerden oluşan. Zorla yan yana getirilmiş, kimisi yeni kimisi ikinci el dükkânında kimisi de bir köşe başında bulunmuş gibiydi. Odadaki halının renginin duvardaki perdeye uymamasına benziyordu her gün hissettiği. Bir soğukluk, bir gariplik. Üstündeki kırmızı kareli oduncu gömleğe yakışmayan tonda giydiği pantolon da dokunmuyordu aynada gözlerine. Mutfaktaki hepsi birbirinden farklı tabaklar gibiydi çünkü. Parçaları kayıp olmak tam olmanın verdiği o ince sızıyı kapatıyordu.

Her geçtiği yerde azalan bir bavulu olmuştu. Oynadığı parklarda hep bir oyuncakını unutan çocuk gibi arada bir hatırlayıp anlatıyordu unuttuklarını. Hatırlar mısınız bir kez?.. Hatırlar mısınız bir gün?.. Hatırladığı bir hayat kalmıştı cebinde, bir cep aynası gibi arada bir çıkarıp baktığı yüzüne. Duvardaki aile fotoğrafı eksilmeyen tek yer olmuştu. Omuz omuza kardeşleriyle, anne babasıyla... Siyah beyaz tonla uyumlu olmuş hepsinin kıyafetleri. Sonra hepsi evin bir köşesinde unutulmuş teki kayıp terliklere dönmüşlerdi.

Evden ilk çıkış bilmediği yere ilk gidiş, sonra hep bitmeyen bir yol. Yolda giderken bıraktıkları. Bayramlarda gidemediği mezarlıklar, sarılamadığı dostlar. Ağlamadan az önce bitirilen telefon görüşmeleri. Ummadığı bir yerde aniden burnuna gelen bir iğde kokusu.

Fatima'ya sadece "Nerelisin?" diye sormuştu yeni çalışmaya başladığı tekstil atölyesindeki ustabaşı. Bahçedeki ayırık otlarının arasında kaybolmuş minik bir çiçek dalının, Nubian çölünden fırtınanın vurduğu bir karahindibanın, Güney Asya'dan yuvarlanmış gelmiş bir Liçi meyvesinin coğrafi koordinatlarını hatırlaması kadar zor bir soruydu bu. Fatima şöyle bir yutkundu: "Olmayan bir yerdenim ben, bilmiyorum ki nerdenim?" demek geçti içinden. Kelimelerini bulamadı karşısındaki ustabaşının anlayacağı dilden söylemeye. Yutkundukça boğazına bir düğüm oturdu.

"Neyse çok Türkçe bilmiyorsun anladım. Ahmet ağabeyin kiracısısın, iyidir dedi, ondan aldım seni işe. Yoksa nereden tanıyıp güveneceğim... Burada penye kumaşlardan kolay bluzlar dikiyoruz, az elin yatkınsa yaparsın zaten. Haydi geç bakalım makinenin başına."

Cevapsız Soru

Hatice Yaman

Fatima ustabaşının söylediklerinin hepsini değil amaaz buçuk ne yapacağını anladı. Bulabilse kelimelerini anlatmak isterdi, babasının doğduğu şehrin en meşhur terzilerinden olduğunu, sadık müşterilerine özel kesimle kıyafetler diktiğini, çocukken kumaşları gizlice kesip bebeklerine elbiseler yaptığını... Ama anlatamadı. Sadece başını salladı, tamam mealinde.

Atölyedeki dikiş makinesinin başına geçti. Bir yandan kumaşları kesti, makineye hizaladı, dikmeye başladı. İlk gün on parça çıkarmıştı çoktan. Yanındakilerin konuşmalarını da çok anlayamadığı için iyi mi yaptı kötü mü yaptı bir fikir edinemedi. İlk gün yaptığı iş karşılığı aldığı gündeliğin sevinciyle ustabaşına “şükran” deyip eve döndü. Ertesi gün yirmi oldu, diğer gün otuza çıktı diktiği parça sayısı.

Ustabaşı Fatima'nın elinin çabukluğundan, özenli dikişlerinden, işlerin de tıkr tıkr gitmesinden pek memnundu. Bir gün Fatima'nın kaldığı evin sahibi de dükkâna gelmişti. Bir hoşbeşten sonra ustabaşıyla ayaküstü konuştular:

“Ahmet ağabeyim, ne iyi yaptın Fatima'yı buraya gönderdin. Hemen kavradı işi, tıkr tıkr makinenin başında yorulmadan dikiyor, ne versek. Çok Türkçesi de yok. Geçen nerelisin dedim, sıkıldı kaldı öyle cevaplayamadı. Ben de üstelemedim, işini iyi yapsın da nereden olursa olsun dedim.”

Çoğu genç işçilerin mola saati gelmişti. Çayını alan plastik sandalyelerden birini çekip oturuyordu. Fatima az buçuk öğrenmeye başladığı çat pat Türkçesiyle yanındaki genç kızlara elindeki fotoğrafları gösteriyor bir yandan da anlatıyordu:

“Bu ev bizim yok şimdi, savaş oldu yıkıldı. Bu babam, bu onun dükkânı, yok yıkıldı, savaş oldu her şey yıkıldı... Hiçbir şey kalmadı. Hiçbir yer kalmadı. Bu fotoğraflar kaldı. Hepsi bu fotoğraflarda kaldı.”

Helak

Ferda İnanoğlu

Gözlerini tavana dikmiş, akan damlaları izliyor. Şeffaf damlalar peş peşe yatağının ayakucuna iniyor. Ayakları suyun içinde kalmış; kanı çekilmiş, soğukluğu hissetmiyor. Ölümün ayaklardan başladığını biliyor. Gülümseyerek saymaya devam ediyor: Bir, iki, üç... on yedi... Unutup yeniden başlıyor.

Yağmur gece başlamıştı. Tavanda küçük küçük damlalar belirmiş, sağa sola yayılmışlardı. Yağmur şiddetlendikçe büyüyerek harabeye iniyordu. Eskiden her bir damlanın altına bir kap koyardı, ama şimdi aldırıyor.

Sonbahar yaprakları, sarı çocuklar gibi gözlerinden düşüyor. Çocuk, ellerini açarak dönüyor, yaprakları yakalamaya çalışıyor. Yakalayabilse onları yerlerine yapıştırarak. Bu tam da onun gibi; sarışın, çelimsiz.

Yaprakları tutacak gücü yok ama yine de koşuyor. Kısa pantolonlu çelimsiz çocuk, büyüyünce astronot olmayı hayal ediyor. Sarışın çelimsiz çocuğa acıyarak bakıyor. Eğer ellerini kaldırabilse, "Nah olursun astronot!" diye hareket çekecek ama olmuyor, gücü yetmiyor.

Susuzluktan dudakları yapış yapış olmuş. Damlalara uzanmaya çalışıyor. Yatağında doğrulmaya çalışırken sırtının ortasında bir çatlama hissediyor. Yıllanmış kemikleri çatırdıyor. Sırtüstü yatmaya çalışırken ağzından küfürler dökülüyor. Gözleri kısa pantolonlu çocuğu arıyor. En güzel oyununu yarıda bırakıp gitmiş. Kısa pantolonlu çocuk hep aynı, bırakıp bırakıp gidiyor. Hayallerinin küçük kasabaya sığmayacağını anladığında da öyle yapmamış mıydı? Ailesini, sevgililerini bir yere koyup gitmemiş miydi?

Yağmurun dinmiş olması gerek; birazdan damlalar kesilecek demek ki... Gün ışığı, perdenin kenarından sızarak yatağın kenarına düşmüş sessiz sedasız. Eski karısı, Arnavut kızı gibi o da odaya sessizce süzülürdü. İşte yine odaya girdi. Yüzü, ay ışığı gibi parlıyor; narin duruşu, beyaz bir tül gibi gözlerinin önünden geçti. Elinde bir bardak su var ve tekrar tekrar kapıdan içeri giriyor.

Arnavut gelininin ne zaman eskidiğini düşünüyordu. Düşünceleri Sevda'ya yöneldi. Odayı neşeye doldurdu Sevda. Sevda'nın kahkahalarından kaçan Arnavut gelin, kucağında iki yaşındaki oğlu ile geriye bakmadan uzaklaştı. Aradan ne kadar zaman geçti, kim bilir. Hastalandığını da mı duymamıştı. Gelmedi işte. Araya bir soğukluk girdi, bir de inat. İnsan geri dönmüyor. Kaç kez yalvardı gelmesi için ama o hiç cevap vermedi.

Sevda da zamanla eskidi. Tanıdığı her kadın, bir öncekini gölgede bıraktı. Geçmişteki kırılgan yüzler yavaşça hayatından çıkarken, yeniler merakla adım atıyordu. Küstürdüğü kadınlar odadan geçip gidiyor; Sevinç, Catherine, Darla, Betül... Hepsi mahcup bir şekilde uzaklaşıyor. Hastalanmadan önce tramvayda tanıştığı kızıl saçlı kız, eski kadınlarını unutturuyor. Parklarda dolaşıyor, yalnızlığını ve içsel dünyasını paylaşıyor. Birden kızıl saçlı kız ellerini kaldırıp "Evlen benimle!" diyor. Koca bir kahkaha kopuyor; "Korkuluk mu yapacaksın beni?" diyor, şaşkınlıkla. Kızıl saçlı kız susuyor, belki de bir gün eskiyeceğini fark ettiğinden...

Yağmur yeniden hızlanıyor. Damlalar büyüyerek ayaklarının dibine düşüyor. Bir kısmı tavanda birbirine yapışarak yan duvara doğru sızıyor. Yan binada yalnız bir kadın yaşıyordu. Bir zamanlar kadına çok acımıştı. İçinden "Acaba ne oldu?" diye geçirdi. Bu lanet olası yataktan çıkamadığı için gidip bakamadı. Belki birilerini aramalıydı. Telefonun borcundan dolayı kesildiği aklına geldi. Birkaç lokma bir şey yeseydi iyi gelir miydi? Elektrik sobasının üstünde patates vardı, uzanabilir miydi? Sobanın kablosunu sol eliyle çekti ama olmadı, soba büyük bir gürültüyle devrildi. Zaten elektrikler kesikti, sobanın taklalar atmasına aldırmadı. Kendi kendine "Kimin umurunda?" dedi.

Boğazda ilk seferlerine başlamış vapur düdükları duyulmaya başladı. Martılar aklına geldi, gözlerinin önünden sırayla geçtiler. Bir çocuk, annesinin eteğinden çekerek sordu: "Anne, martıların evi yok mu?" Kadın, şaşkın bir şekilde bakakaldı. Martıların evlerini nasıl anlatacağını bilemedi. Çocuk ısrarla tekrar sordu. Kadın, parmağıyla karşıdaki harabeyi işaret etti. Çocuk, simidinin yarısını martılara diğer yarısını konaktaki yaşlı adama verdi. Adam boş ellerine baktı, yutkundu.

Sokaktaki gürültüler, eski konağın üçüncü katına kadar ulaşıyor. Sabahın son saatleri geçiyor. İnsanlar işlerine yetişmek için acele ediyor. Kızıl saçlı kızın sesi kulaklarına çarpıyor, taksiciyle pazarlık yapıyor bir yandan da konağın üçüncü katına bakıyor. Eğer pencereye ulaşabilse kızıl saçlısı onu görecekti. Ancak bunun, yağmuru tersine yağdırmak kadar zor olduğunu biliyor.

Oğlu odanın ortasında dolanıyor. "Biyolojik babam!" diyerek sarılıyor ona, yılların acısını çıkarırcasına... Sanki kemikleri birbirine geçecek gibi. "Dur, yapma!" diyecek ama yapamıyor. Arnavut gelin bir bardak suyla kapıdan içeri giriyor. Sevda'nın kahkahaları odadan geçip gidiyor. Annesi ise küskün bakıyor. Kısa pantolonlu çocuk, yaprakların peşinde dönüp duruyor. Güvertedeki çocuk, annesinin kolunu çekip harabeyi gösteriyor. Kapkara bir sessizlik çökerken yaşlı adam tavana bakıp, "Martıların evleri yok mu?" diye soruyor.

Nereden çıktı bu kadın? Hâlbuki ne güzel yayılmış yatıyordum. Paçayı kurtardığıma seviniyordum. Sonra siparişi duydum:

“Dört pişi, yumurtasız kahvaltı.”

On beş dakika önce tavadan alınmış dükkâna götürülüp tezgâha konulmayı bekleyen dört pişiden biriyim. Tezgâha konulacaktım konulmasına da kimsenin yüzüme pardon tadıma bakacağı yoktu. Bir de adet fiyatımı dört liradan beş liraya çıkardılar. Artık alacağı varsa da almayacaktı adam ya da kadın her kimse. Ama bu kadın başka. Bu onun burada dördüncü pişili kahvaltısıymış. Bir oturuşta üç tane birden yemiş bizden. Sonra bir tane daha istermiş. Hem öyle uzun değilmiş gelme aralıkları, bir ay içinde gelmiş.

Şimdi diyorsunuz ki, “Sen yenmek, yok olup gitmek istemiyorsun. Ama çöpe atıldığında seni kedi köpekler parçalayıp gidecek.” Yemiyorlar. Bugüne kadar hiçbir pişi kardeşimizi yemediler. Daha doğrusu bizim dükkânın pişilerinin içinde peynir olmadığından yemediler. “Peki ya evsizler, yoksul insanlar?” Çöpten bizi alıp yediklerini duymadım. Bizim dükkândakilerin satılmayanları, artan ekmekleri torbalara koyup çöp kutularının yanına bırakma âdetleri de yok. Eee yani? Çöplüğe atılmak güzel mi? Çürüyüp gideceksin. Ne kadar varlığını sürdürebilirsin ki? Hapur hupur yenilip bir kadının basenlerinde, kalçalarında yağ olarak oturup pineklemekten ya da katı atık olarak bağırsaklarında başlayıp kolonda devam eden yolculuğumun rektumda sonlanmasından sonra kanalizasyona karışıp gitmekten bin kat iyidir, çöp dağında kaybolmak. Ah ama çok geç artık. Yuvarlak tabağa koyuyor beni Ezo, sonra bir tane üstüme, sonra bir tane de onun üstüne. Of çok ağırlar ezildim! Sonra son bir tane daha pişi. Nefes alamıyorum. Yanımda bölmelere ayrılmış yuvarlak bir tabak. Peynir, zeytin, küçük küçük dilimlenmiş domates, reçel gözümün ucuyla görüyorum. Haydi bakalım Fatma, davran!

Fatma bir elinde bizlerin olduğu tabak diğerinde kahvaltılıkların olduğu tabak kıvrılıyor sola. Mesafe kısa, yirmi beş otuz adımlık bir yer. Ama bu gümbür gümbür ses de ne? Çok yakından geliyor. Yoksa kalbimin gümbürtüsü mü bu? Öyle korkuyorum ki! Masaya önce sağ elindeki tabağı yani bizi bırakıyor sonra diğer tabağı. Karşılıklı gülüyorlar. “Çay içersiniz değil mi?” diyor Fatma. “Tabi.” diyor kadın. Fatma dükkâna giriyor. Bakışıyoruz. Kadın inceliyor bizi iyice pişileri kahvaltılıkları filan. Ama bu inceleme uzun sürmüş gibi geliyor bana. Ve sonra anlıyorum. Kadın bekliyor.

Pişinin Düşü

Şehnaz İşeri

Sadece çayı değil, yemeğe başlayabilir ama başlamıyor. Bir şey bekliyor. Ama ne? Nihayet Fatma çıkıyor içeriden yanımıza geliyor. “Çay demleniyor.” diyor. Sonra çatal getirmedini fark edip “Çatal getireyim.” deyip içeri giriyor. Ah, demek çatal bekliyormuş kadın. Çatalsız başlayamadı kahvaltıya, tutamadı eliyle bizi. Ah, Fatma ne güzel unutmuşsun çatalı niye hatırlıyorsun ki şimdi. Çatalla geldi bizimki.

Hemen çatalı en üstteki pişinin sırtına bam diye batırdı. Zavallımdan cılız bir inleme geldi. Sağlam çocukmuş doğrusu. İki kat üstümdeki: “Beğenmedi tadını,” dedi. “Bence yeterince sıcak değiliz de ondan.” Dişlerimin arasından “Zıkkımın kökünü yesin,” dedim. Sonra çayı geldi. Şekerin kâğıdını yırttı, şekeri bardağa attı. Şangur şungur, epeyce karıştırdı. Höpür höpür içmeye başladı, derken tepesinden gelen bir sesle başını yukarı kaldırdı. Plastik brandanın üstünde bir kedi tapur tupur yürüyor. Kadının rahatı kaçtı, bir gözü yukarıda öyle yiyip içiyor. Kafasını kaldırıp kaldırıp bakması Gazoz Kafe’deki delikanlının da dikkatini yukarıya çekti. O da kediyi izliyor. Derken kedi kurumuş gitmiş küçük bir mandalinayı kadının arkasındaki masaya düşürmez mi? Kadın öyle bir korktu ki! Ben de öyle bir sevindim ki! Kesin kalkıp gidecek, diye dört kol çengi oynatacağım. Ama nerde... O üçüncünün sırtına bam! Sağımdaki yuvarlak bölmelere ayrılmış kahvaltı tabağını görebiliyorum artık. İnce ince dilimlenmiş iki parça domates kalmış, birkaç filiz zümrüt yeşili maydanoz. Salatalık dilimleri para para epeyce var daha. Bölmelerde ayrı ayrı birkaç siyah zeytin, birkaç yeşil zeytin, bir parça beyaz peynir, yedi sekiz taneli çilek reçeli. Bu üçüncü pişiyi peyniri, zeytinleri, domatesleri, maydanozları silip süpürür. Ah ama o reçel...

Kedi bir ileri bir geri bir o uca bir diğer uca gidiyor aşağı inmek için ama korkuyor. Kadın “Sana peynir falan veremem bana yetecek kadar var.” diyor eğilmiş ona bakan kediye. Kadının önünde oturan çaycının müşterisi adam gülüyor. “Ne ağgözlü bir kadın bu! Beşinciye de yer.” Kedi brandanın kenarından yürüye yürüye karşıya lokanta tarafına geçiyor. Oradan içecek dolabının üstüne atlamaya niyetleniyor. Kadın bilirkışı gibi, “Atlar atlar daha yüksekte bile atlar.” buyuruyor. Boya işinde çalışan bir işçi de onaylıyor. “Tabii atlar.” Yiyecek dolabının üstündeki ayran kutularını kaldırıyor. Kedi hoop aşağı bırakıyor kendini. Gazozcu delikanlı, çaycı adam, diğerleri rahatlıyor dönüyorlar yerlerine. Sessiz alkışların birazı da işçiye. Kedi biraz oralarda dolanıp gidiyor. Kedi gitti. Üçüncü pişi de bitti. Ve “Büyükanne ne kocaman gözlerin var!” “Seni daha iyi görmek için yavrum.” “Büyükanne ne kocaman ağzın var!” “Seni daha iyi yiyecek için.” “Hartt!”, “Aaaah!..”

SABAHATTİN ALİ OLAYI HAKKINDA BİLDİKLERİMİZ VE BİLMEDİKLERİMİZ

HATİCE EĞİLMEZ KAYA

Kocaman ve masmavi -belki de küçücük ve kapkara- bir dünyada, sonsuzluğa doğru gitgide genişleyen bir evrende yaşıyoruz. Kavanozda balık, öksede çayır kuşu gibiyiz aynı zamanda. Böylesine müphem bir âlemde cana neden kıyar ki birileri? Maddede ya da manada katlin nasıl bir mantığı, nasıl bir izanı, ne kadar insaflica bir açıklaması olabilir?

Türkülerimizin birçoğu kederlidir, birçoğu mahzun. İçlerinden en hazinleri bir kurbanın dilinden katiline seslenenleridir. Bunlardan birinde şöyle içler acısı bir sitem var: “Ah ben ölürsem dünya sana kalır mı?”

Haziran 1948... Her yıl gibi o yıl da sıcaklar yavaş yavaş çökmüş olmalı Anadolu’nun bozkırlarına, sahillerine, dağlarına ve ovalarına... Köylerde yaşayanlar, şehirlerde ya da kasabalarda; sıradan hayatlarına devam ediyor olmalılar. Doğanlar vardır o günlerde, ölenler, hastalanıp yatağa düşenler, katilinin elinde can çekişenler... Kırklarelili bir çoban, Bulgaristan sınırına yakın ormanlık bir alanda; Sabahattin Ali’yi boylu boyunca, sessiz ve kımıldısız yatarken buluyor. Ülkemizin yetiştirdiği en içten, en bizden yazarlardan biri olduğunu; edebiyatla ilgisi olan, vicdan sahibi herkesin kabul ettiği Sabahattin Ali, bir ağacın altında sonsuzluk uykusuna yat(ırıl)mış gibidir. Üstelik aylardır üstü açık biçimde öylece uyumaktadır.

Kemal Bayram ‘Sabahattin Ali Olayı’ adlı kitabında bir faili meçhulün kendi deyimiyle ‘faili malum bir cinayet’in izini sürüyor. Eser ilk defa 1978’de yayımlanmış. Sabahattin Ali’nin katlinden 30 yıl sonra... Kemal Bayram, değerli yazarın özellikle son zamanlarında iletişim halinde olduğu onlarca insanla ‘nehir söyleşi’ tarzında görüşmeler gerçekleştirmiş. Bu görüşmeler önce teybe, daha sonra da yaklaşık 400 sayfalık bir eserin satır aralarına kaydedilmiş. İki yıl süren titiz ve özverili bir çalışmanın ürünü olan eser okuyanda objektiflik hissi uyandırıyor. Kendisi de 1992 yılında bu dünyadan ayrılan Kemal Bayram, gelip geçici bir dünyanın konukları olsak da sanatçılarımıza sahip çıkmak sorumluluğumuzu -aslında zorunluluğumuzu- anımsatıyor.

1930’lu ve 1940’lı yıllar hem dünya tarihinde hem de Türkiye tarihinde oldukça önemli yıllar. Bu yıllarda birçok siyasal akım savaş halinde. Ülkeler ve kişiler en acımasız doğa manzaralarından daha da acımasız bir vahşilikle -işin ilginç yanı modernleşme iddiasındaydı insanlık- çıkar mücadelesi veriyorlardı. Mecazda da olsa eller, ağızlar kan içindeydi. Tarihin her döneminde rastlanılan bu içler acısı durum İkinci Dünya Savaşı’nda, öncesinde ve sonrasında had safhaya varmıştı. Düşünmek de düşündürmek de o yıllarda tehlikeli eylemlerdi. Böylesine karanlık yıllarda, farklı düşünenlerin, başka pencerelerden insana ve topluma bakanların katledilmesi vatanseverlik, hak severlik sayılıyordu görünürde. Halbuki kapitalizmin sivri ve acımasız dişleri kaşınıyordu, kendisine düşman gördüğü kimseleri yok ederek güçleniyordu bu eskilerden daha da eski canavar. Sabahattin Ali bir yanıyla aydın, diğer yanıyla çocuksu safiyanelikte bir adamdı. Her anlamda ağız yüzü kan içindeki kurtlar için tadı hoş, avlanması kolayca bir kuzu idi. Onu kendisine düşman bilenler ellerini dahi kirlilemeden katlini gerçekleştirebildiler. Bilinen ve bilinmeyen, hatta tahmin dahi edilemeyen o kadar çok kişi görev üstlendi ki bu cinayette; onun katlediliş öyküsünü okuyan herkes sofrasını kurmuş kurtların hırlınsını işitecek ister istemez.

‘Sabahattin Ali Olayı’nda; sadece Sabahattin Ali’nin nasıl ve neden katledildiğini ele veren birtakım ipuçlarına ulaşılmıyor. Aynı zamanda dönemin edebi, siyasal ve kültürel hayatına dair birçok ayrıntıyı da gözlemliyoruz bu eserde. Kemal Bayram Türkiye’nin o dönemlerdeki durumunu, değerli yazarımızı ölüme götüren koşulları, puslu bir ölüm vadisinin panoramasını çiziyor. Zira Sabahattin Ali’nin katili; bir ya da birkaç kişiden daha çok dönemin siyasal koşulları idi.

Eserin son bölümünde yazar, konuştuğu kişilerin söylediği her şeyi akıl süzgecinden geçirerek bir sonuca varıyor. Eser oluşmadan önce konuşmacıların bir kısmı zaman zaman teybi kapatırıp gizli kalmasını istedikleri açıklamalarda bulunmuşlardı. Biz okuyucular bu konuşmaları işitmedik oysa Kemal Bayram bunları işitti. Konuşmacılar konuşurlarken birçok jest ve mimiklerde bulunmuş olmalılar. Bizler bu jest ve mimikleri görmedik oysa Kemal Bayram konuşmalar sırasında tanıkların gözlerinin içine bakıyordu. Gözlerini kaçıranları, konuşurken sesleri titreyenleri gördü o. Bizim işitmediklerimizi işiten, görmediklerimizi gören yazar; sözde katilin değil, gerçek katillerin varlığından söz ediyor. Hayat dolu bir sanat insanını türlü çıkmazın içine hapseden, elini kolunu birçok yönden bağlayan, sonunda da kanını akıtan katillerin varlığından.

Etten kemikten yanımızla insan doğuyoruz her birimiz fakat dünya serencamımızda ‘insan olabilmek’ marifet... İnsan olabilirsek şayet ‘insan kalabilmek’ daha da büyük marifet... Sabahattin Ali insan olmaya, insan kalmaya çalışanlardandı. İşinde gücündeydi. Aydın bir kafaya, temiz bir vicdana sahipti. Okuyordu, yazıyordu, güzel bir ailenin reisiydi. ‘Siyaset ve edebiyat çıkmaz’ında ‘insan kalabilmek’ çok zordu oysa. Sabahattin Ali’nin dolaştığı karmaşık sokaklar ‘siyaset kurtları’nın ‘edebiyat kurtları’yla dans ettiği mekânlardı. Buralarda kuzuların ‘kim vurdu’ya gitmesi doğal bir olaydı. Sabahattin Ali zekâsına, algılama kapasitesine, müthiş söz söyleme yeteneğine, edindiği kültürel birikime, okuduğu binlerce kitabı özümseyebilmiş olmasına rağmen kurt ol(a)mayacaklardandı. Çocuksu yanları, kurdun kuzuyla dost olabileceğini sanması; hazırladı belki de onun sonunu.

Sabahattin Ali nasıl bir karaktere sahipti? Bu sorunun cevapları ona dair yazılan eserlerde ve kendi yazdığı eserlerin çoğunda kendisini gösteriyor. Kemal Bayram’ın yazdığı eserde de onun karakter özelliklerini ele veren bilgiler var. Yakın arkadaşları veya çevresinde bulunan insanlar onun neşeli, cana yakın, insanlara çarçabuk güvenen kişiliği üzerinde aynı düşünceler. Konuşkan, konuştukları hoşla giden bir kişi portresiyle karşı karşıya geliyoruz hakkında söylenenlerden sonra. Son zamanlarında sanatkar yüreğine takip edildiğine dair endişeler gelip yerleşiyor. Takip edilme, her an hapse düşme olasılığı ile iç içe geçiyor son birkaç yılı. Fakat bu durumun onu korkak bir adam konumuna düşürmediğini ifade ediyor onu tanıyanlar.

Doğayı ve insanlarla iç içe yaşamayı seven hassas bir adamın kapalı yerlerde bulunmaktan hoşlanmaması olarak nitelendirilebilir ondaki bu hâl. Yurt dışına çıkmayı istediğini her önüne gelene-‘aramızda kalsın’ ricaları ile- anlatması bu halin bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Kimler geldi, kimler geçti Sabahattin Ali’nin hayatından... Daha doğru bir ifade ile kimlerin hayatından geldi geçti Sabahattin Ali... Bir yıldız kayar gibi, yanımızdan hızlıca bir otomobil geçer gibi... Havada güzel renkli bir balon gözden kaybolur gibi... Bir varmış bir yokmuş hesabı... Dostları vardı etrafında, dost görünenleri, hasımları... Yüzüne gülüp ölümüne neden olacak kadar büyük entrikalar kuranlar vardı, onu düşman bilenler, kurtlar, çakallar ve sırtlanlar, yarasalar ve akbabalar... Kemal Bayram’ın konuştuğu insanların arasında gizliydi her biri... Hatta yazar, Sabahattin Ali’nin katili olarak bilinen kişi ile de görüşmüş bu içler acısı olayla ilgili olarak. Okuyucu; kendisine kâbuslar gördürecek hazin, bir o kadar da karmaşık olayları okuyor/dinliyor onların dilinden...

Sosyalizm ve Sabahattin Ali... Yıllar yılı yan yana düşünülmüştür. Bu düşüncede elbette ki haklıyız. Sabahattin Ali Almanya’da eğitim gördüğü yıllarda sosyalizm ile tanışıyor. Aslında milliyetçi bir çizgide gelişen dünya görüşü bir anda değişiyor ve yerini ‘toplumcu gerçekçi’ bir bakış açısına terk ediyor. Onun öykülerinde, romanlarında ve şiirlerinde sol söylemler oldukça önemli oranda mevcut. Fakat ondaki sosyalist duruş ideolojinin tamamen kabulü üzerine kurulmaktan çok duygusal bir zemin üzerine oturuyor. Bilirsiniz vicdan sahibi her birey zalimden ve sömürenden yana değil ezilenden ve sömürülenden yana saf tutar. İnsafsız avcıya yardım edenin köpekler olduğu kabul edildiği gibi. Sabahattin Ali’nin sol çizgisi evlenip bir kız çocuğu sahibi olmasına, konservatuarda saygın bir mevkisi bulunmasına rağmen hayatındaki en önemli risk olmuştur.

Sabahattin Ali’nin ‘komünistliği’ bahane edilerek konservatuardaki görevinden uzaklaştırılması, “Marko Paşa” isimli mizah dergisinin oluşumunu, Marko Paşa’nın sergilediği muhalif duruş ise Sabahattin Ali’nin sonunu hazırlamıştır. Sabahattin Ali’nin mesleği öğretmenliktir, okuyup yazmaktan başka bir zanaat sahibi değildir. Doğal olarak memuriyetten uzaklaşmak onu denizden çıkmış balığa çevirir.

Kenarda köşede birikmiş parası da yoktur. Bunun üzerine dergicilik işine soyunur. Marko Paşa’nın çıkarılması ile birlikte ülke çapında tanınmış bir şahsiyet olur. Fakat Marko Paşa mizah yoluyla yaptığı eleştiriler nedeniyle iktidar nezdinde göze batmaktadır. On binleri bulan tirajı bazı çevreleri huzursuz eder. İşte bu aşamadan sonra takipler, ardi arkası kesilmeyen davalar, çeşitli mahkemelerce verilen hapis kararları birbirini izler. Sabahattin Ali için sonun başlangıcı bu dönemlerdir.

Kitaptaki konuşmalar içerisinde en etkileyicilerinden biri Sabahattin Ali’nin kızı Filiz Ali’nin konuşması. Filiz Ali babasının nasıl bir eş ve nasıl bir baba olduğu konusu üzerinde duruyor. Kemal Bayram’ın bir sorusu üzerine babasının zaman zaman eve geç gelmesinin dışında hiçbir dikkat çeken hatası olmadığını söylüyor. Ev işlerinde çoğu kez eşine yardımcı olan Sabahattin Ali ailesine çok düşkün bir insan... İşini kaybetmesi, son zamanlarında ailesinden ayrı kalmak zorunda oluşu, belirsiz bir geleceğe sahip olduğu hissini gölgesinde yaşanan geçici mutluluklar onun sanatçı kalbinde derin izler bırakıyor. Çıktığı son yolculuktan önce kızına sarılışını ve koklayışını gören bir dostu onun bu görüntüsünü asla unutamayacaktır. Kızını son kez gören Sabahattin Ali kızının kokusunu ciğerlerine -aslında ruhuna- depo etmek ister gibidir.

Ağaç yetiştirenler iyi bilirler ki bir ağacın yetiştirilmesi kolay iş değildir. Dikim vaktini bilmek, can suyunu yerli yerince vermek, fideyi her türlü tehlikeye karşı korumaya çalışmak, gübresini tam da ihtiyaç duyduğu kadar sağlamak... ve onlarca emek ister bir ağacı meydana çıkarmak. İnsan yetiştirmek de öyledir; hatta çok daha fazla sorumluluk ve ihtimam isteyen bir iştir. Özellikle sanat ve bilim insanları zorlardan da zor yetiştiriliyor. Bir ağacı yok etmek ne kadar basittir, insafsız bir iki balta darbesiyle olup biter her şey. Bir insana kıymak zor mudur peki? Vicdan sahibi olanlar için zor hatta olanaksızdır, vicdandan uzak, insan kılığındaki canavarlar için ise oldukça basittir. Sabahattin Ali Türkiye’nin yetiştirdiği ender sanatçılardan biriydi. Ne alıp veremediği vardı bazı karanlık çevrelerin onunla ki onun tatlı canına kıydılar.

Bu kıyım yalnızca bir adamın kıyımı değildi onlarca eserin de kıyımıydı. Bülbul neden öldürülür ki ya da okumaktan ve yazmaktan başka mesleği olmayan bir sanat insanına neden kıyılır? Küçük bir kız çocuğu neden babasız bırakılır? Sabahattin Ali'nin hazin -bir o kadar da karmaşık- katlediliş öyküsünü okuyanların ve işitenlerin benliklerinde bir ses daima soracak bu soruları...

“Siyaset günleri gelip yetmeden” diyor Pir Sultan Abdal... Siyaset günleri gelip yetmeden... Dünyanın en kirli işi siyaset olmalı fakat aynı zamanda en mühim işi... İnsanın ve insanlığın faydasına çalışıyorsa siyaset çarkı ebediyen var olsun tüm faydası ile. Fakat eğer küçük hesaplar, kişisel çıkarlar ya da belli bir kitlenin kirli menfaatleri uğruna çalışıyorsa; masum insanların kanı ile besleniyorsa yerle bir olsa gerek.

Bir okur yazar olarak ‘Sabahattin Ali Olayı’ndan çıkardığım sonuç şudur ki: İnsan varlığın en kıymetli cevheri hükmündedir. Masum bir insana hangi nedenle olursa olsun kıymak ise insan bilmesinin en berbat halidir. İçimiz yansa da zaten karmakarışık olan zihinlerimiz daha da karışsa da mutlaka haberdar olmalıyız her masum insanın katlinden ki yok olsun içimizdeki can almaya aday yanımız. Önemli bir ek;

Kemal Bayram'ın ‘Sabahattin Ali Olayı’ adlı eserinde konuşanların tam listesi:

Rıfat Ilgaz, M. Ali Aybar, H.İzzettin Dinamo, Filiz Ali, Haluk Yetiş, M.Uykusuz, Nâzım Hikmet, Ruhi Su, Mücap Ofluoğlu, Arif Damar, Vedat Günyol, Asiye Elçin, Rauf İnan, Bekir Semerci, Mehmet Başaran, Talip Apaydın, Veli Demiröz, R.Cemal Emek, Mehdi Zıt, Müzehher Va-Nu, Çoban Yurtçu, Zekeriya Sertel, Niyazi Ağırnaslı, Mediha Esenel, Muvaffak Şeref, Samet Ağaoğlu, Remzi Atıl, Kemal Sülker, Oğuz Akkan, M.Ali Cimcoz, Ali Ertekin, Rasih Nuri İleri, Kerim Korcan.

Yufkacı

Songül Özel

“Hep şu kadının yüzünden sinirleniyorum.

Uyy, beni sinirlendirmeyin!”

“Ne olur sinirlenince?”

“Kovarım dükkândan.”

“Demek kovarsın. Sebep?”

“İki de bir geliyor. Yufka kaç, diye sorup duruyor?”

Mahallenin yaşlı ve emektar yufkacısı bu sözlerle karşıladı beni. İki de bir ağzında aynı söz:

”Şu kadın beni sinirlendirdi. İki de bir geliyor. Yufka kaç, diye soruyor. Yav işte dedik ya şu kadar fiyatı. Daha ne soruyon? Alacasan, al git işte. Yo, beni sinirlendirecek illaki!”

“Amca sakın ol. Sorsun ne olacak sanki boş ver.”

“Yok, olmaz, sonra da bu niye hep kızıyor deyip duruyorlar. Aha, bu kadın yüzünden.”

“Kaça şu yufka?” dedim. Demez olaydım.

Öyle kızdı ki bizim yufkacı.

“Yav arkadaş, sen her gelene kızıyor musun?”

“He kızıyorum. Kadınlar sorunca kızıyorum.”

“Allah Allah! Anlamadım valla seni, amca.”

“Boş ver ya! Sorup duruyorlar hep ondan.”

“O zaman sen de yufkanın fiyatını yaz bir kâğıda, koy üzerine. Sormasınlar.”

“Aman boş ver. Sen kaç tane istiyon yufka?”

“Bilmem ki! Ver işte üç tane.”

“Hep bu kadınlar kızdırdı beni. Sen de kızdırırsın işte.”

“Amca bak sen böyle giderse müşterileri hep kaçırıp dükkânı kapatırsın.”

“Ne yapım kızdırıyorlar beni.”

“Erişteler ne kadar?”

“Ne sorup duruyon! ... lira işte. Sen alacan mı hadi söyle, kızdırma beni.”

“Yok almayacam. Ben de sana kızdım.”

Küçük bir dükkân ama derdi büyük bir yufkacı. Derdi de fiyat soran kadınlar.

“Amca bak ben bir öğretmenim. Gelen veliye hiç böyle davranmıyoruz. Kovmuyoruz onları okuldan.”

Neyse amca biraz sakinleşti, yüzü gülmeye başladı. “Oh be!” dedim içimden, ne zormuş inatçı yaşlılarla uğraşmak. Üç yufka aldım ve dükkândan çıktım. Biraz hava soğuktu ama insanlar dışarıda bayağı çoktu. Her zaman geçtiğim sokaktan geçmek istemedim ve aşağıdaki büyük caddeden geçeyim, dedim. Elimde poşet ilerledim caddeye. Aa caddede insan seli var sanki.

Allah Allah, bu ne kalabalık böyle dedim, biraz ilerleyince sağ tarafta ayakkabıcının her ne alırsan üç yüz lira, diye bağırdığını duydum. Aman aman. Ne alırsan üç yüz lira. Şok şok. İster spor ister klasik tarz, ne dersen de üç yüz lira. Baktım dükkânın önü kalabalık, dışarıdaki tezgâh ana baba günü. Hemen yandan bir çalım atıp kadınların arasından sıyrılarak bir büyük iş yapmış edasıyla girdim içeri. Aman da aman, cicili bicili ayakkabılar raflardan el sallıyor. Kadınlar birini giyip birini çıkarıyor. Garibim bir genç kız elinde mavi bir spor ayakkabı ile annesine biraz da ümitsizce sitem ediyor.

“Anne ya, bunun tekini bulamıyorum. Ne olacak şimdi? Çok beğendim ben bunu!”

“Ne olacak canım, almayıvereceksin işte. Mecbur musun mübarek! Kızım başka bak sen de!”

“Ama anne!”

“Ne ama anne? Kadın mecbur mu senin mızmasını çekmeye. Ah şu gençler, aceleci işte. Yav arasana, bak. Kolay mı üç yüz liraya ayakkabı almak. Ara bul canım, her şey hoop önüne mi gelecek yahu?”

Bizim on altı yaşlarındaki genç kız bulamadı tabi aradığını. Şimdi de annesi bir ayakkabı beğenmiş o da arıyor acaba nerede teki diye.

“Kızım, ben de bunu beğendim. Hadi diğer tekini de bulalım. Gel yanıma, arayalım birlikte.”

“Off anne ya benimkini bulamadın şimdi seninkini arıyoruz. Bana ne kendin bul.”

Amanın bu nasıl söz cancağızım! Bak, şimdi anandan işiteceksin azar.

“Bak şuna!” deyip anne kızına öyle sinirli bir bakış attı ki kız o an çıktı dışarı. Annesi de ardından.

Ana sokakta bir kavga bir kavga. Neymiş ayakkabıların tekini bulamamışlar, bu yüzden annesi ve kızı sinirlenmişler ve birbirine girmişler. Canım teyzem ne söyleniyorsun hani kızıyordun kızına, şimdi sen aynı duruma düşmedin mi? Etraftakiler hem gülüyor hem kızıyorlar. Ben de ağzı açık seyrediyorum olanları elimde ayakkabı tekiyle.

Satıcı abla, “Susun, ben bulurum merak etmeyin.” dese de dinleyen kim?

Neyse on dakikalık laf dalaşından sonra anne kız söylene söylene çekip gittiler oradan. E kaldım ben elimde ayakkabı ile. Elimdeki ayakkabıyı bıraktım ve bu sefer yandaki tatlıcıya uğradım, tatlı alayım biraz dedim. Şekerim düştü, ahh ahh! N’olacak bana şimdi? Tatlıcıya vardım. Tatlılar nasıl da güzel gözüküyorlar.

“Kaça tatlı,” diye sordum gence, ama o an aklıma yufkacı amca geldi. Tebessüm ettim.

Genç, “Abla tatlı yirmi lira” dedi.

“Hadi ver bana iki tane halka tatlısı,” dedim. Genç, özenle küçük kâğıt poşete koydu tatlıyı. Bu arada sordum.

“Delikanlı nerelisin, okumuyor musun? Bu genç yaşta burada tatlı satıyorsun da. Lise yaşlarındasın okulda olman gerekmez mi?”

Delikanlı gülererek,

“Abla ben açıktan okuyorum, buralıyım. Asıl işim yufkacılık ama arada buradaki amcamın dükkânına gelip tatlı satıyorum.”

Yufka dükkânınız nerede, alırım belki.”

“Şu yukarıda abla, elli metre ileride.”

“Amanın, tarif ettiğin yer sinirli yufkacının dükkânı değil mi?”

“Evet, abla o hep sinirlenir her şeye.”

“Neden bu kadar sinirli ki?”

“Neden olsun abla, iki yıl önce annemi kaybettik. Onu çok seviyordu. Bir acemi kadın sürücü hızla caddede giderken karşıya geçmeye çalışan anneme arabasıyla çarptı. Annem de oracıkta can verdi. Babam da o gün bugün tüm kadınlara düşman oldu. Kızması ondan. Kusuruna bakma.”

Gencin anlattıkları beni duygulandırdı. Tatlının ödemesini yapıp, “Selametle, hayırlı işler, babana söyle her kadının yüzünde anacığının ruhunu görmeye çalışsın o zaman kimselere kızamaz,” dedim ve dükkândan çıktım. Dükkândan çıkar çıkmaz düşen şekerimi yükseltsin diye tatlıdan bir lokma ısırıldım. Birdenbire ağızda bir sertlik... Aylardır yerinde duramayan oynak üst dişim birden çat etmesin mi? Ah dişim, vah dişim az daha seni yutacaktım. Hemen çöpe bırakıverdim kopup gelen dişimi. Ne gündü be kardeşim; kızanlar, bağırانlar, üstüne üstlük bir de düşen dişim.

Aradan bir hafta geçti. Yine aynı yolda giderken tatlıcı beni tanıdı ve seslendi:

“Abla, abla tatlı almaz mısın?”

Gence yöneldim ve yanına gittim. “Hadi bir tane ver de yiyeyim,” dedim. Genç, “Abla geçen seninle konuştuklarımızı anlattım babama. Önce kızdı, bağırdı sonra baktım ertesi gün ‘haklıymış,’ dedi sizin için. ‘Onun tavsyesine uydum artık kızamıyorum yufka kaça, diye soran kadınlara.’ dedi. Sizin sayenizde babam güler yüzlü bir insan oldu.” dedi genç.

“Ne güzel, çok sevindim.” dedim gence ve ekledim Neşet Ertaş’ın o güzel sözünü.

“Kadınlar insandır, biz insanoğlu.”

Ben

Nurhayat Kayar

Seni düşünmekten yorulдум. İnsan olmak ne zor!
Olmuyor of!

Kendiyle barışmaya çalışıyordu. Aynaya ne zaman baksa birileri araya giriyordu. İç sesi dış sesine karışınca, zihninde dönüp duranlar geçmişe ait ne varsa getirmişti. Bir süre bu hengâme ile uğraştı, sonra gidip uzandı.

“Bir insanın çaresizliğini ne örter?” diye söylendi. Bu soruyu sormak on yılını almıştı. Aslında benliğine karşı bir savaş verdiğini çok sonraları anlamıştı. Oysa uzun yıllar etrafındaki insanları gözlemlemiş ama bir türlü ısınamamıştı. Belki de sorun insanın kendini tanınamaması ya da tanımaya çalışmamasıydı. İç çatışmalarını hiç gözlemlememiş olmak, ruhunu ondan alıp götürmüştü sanki. İşini çok seviyordu. Ancak diğerleriyle sorunları vardı besbelli. Yeniden bilgisayarın başına oturdu.

“Canım eve iş getirmesen...” diyen kocasının sesi onu kendine getirmişti.

Oldum olası onun için ders çalışmak büyük keyifti. Fakat iletişim konusunda eksikleri olduğu açıktı. Nedense sorularla cevaplar hiç eşleşmemişti. Sanki kafasında kocaman, içi sorunlarla dolu bir bulut akıp gidiyordu. Ve bu sorular çoğu zaman fırtınaya neden oluyordu.

“Peki, bu projeler ne olacak?”

Yöneticisi, “Olmasa ne olur?” dediğinde bu basit cümle dahi bir başkası adına benliğinde yer bulmuştu. Oldurmaya çalışmak bir mücadeleydi. Oysa o ne yapacağını bilen olmuştu her zaman. Sadece bunu fark etmek zaman almıştı. Bu süreçte olan bitene fazlaca takılmıştı. Yaşam akarken onu zora sokmak bir yanıltı. Diğerine bakışını değerlendirme fırsatını yeni yakalayabilmişti. Yani gözlemlerini bir bakışa çevirmekle, yanı başındaki çözümleri görmüştü. Bazen bir rahatsızlık kişiyi kendine getiriyordu. Bir farkındalık yaşayınca ortaya çıkan çaresizliği üzerini örten çarelerle buluşmuştu.

“Hep sen!” demişim.

“Artık sıra benim.”

“Kendime gelmem zaman aldı.”

“Açıldı gözüm.”

Bazen çok küçük şeyler sıkıntı veriyordu. Öyleyse birey, hayatla bir alıp veremediği olduğunda, dışarıdan bir görüşle de kendine bakmalıydı. Bu görüş bazen bizim bazen de başkasının görüşü olabilirdi. Hayatı yeniden kurgulamak için fırsatlar vardı. Sadece bizim üzerini örttüğümüz çareleri görmeye ihtiyacımız vardı.

Sürü

Abdolvahap Sert

Kabir ehliyle komşuydular. Evleri, mezarlığın karşısındaki küçük tepenin yamacındaydı. Her sabah güneş ilk önce mezar taşlarına vurur, oradan da küçük, müstakil evin penceresine süzülürdü. Yüksekten seyrettikleri ölümler, evin halkına her gün bir fısıltı gönderirdi: “Bir gün siz de burada olacaksınız.”

Gün gelecek, en tepedekiler bile aşağıdakilerle eşitlenecekti.

Evin önündeki taş duvarın toprakla dolu arkasında birkaç meyve ağacı büyüyordu. Küçük bahçeden eve uzanan parke taşı dar yolun sonundaki üzüm asma, evi bir gelin gibi sarmıştı. Asmanın gölgesi yaz mevsiminde balkona düşer, Sülo'nun hanımı ve iki çocuğu için serin çardak olurdu. Her gün gözlerine çarpan mezarlığın görüntüsünden rahatsız değillerdi. Hatta huzurluydular. “Defineciler evimize dokunmasın da...” diyordu Sülo bazen, “Ölümlerin bizimle bir alışverişi yok zaten.”

Her gecenin sabahında yeni kazılmış tarlalarla, dağ yamaçlarında oyuklarla, derin çukurlarla karşılaşıyorlardı. İnsanlar toprağa alın teri değil, hayal döküyordu. Bir dedikodu yayılmıştı ilkin: Sülo'nun evinin bulunduğu tepe, eski bir Ermeni yerleşkesiymiş. Bizans döneminden kalıntılar varmış. Sonra her taş, her kaya, her teneke kutu altınlarla giden yolun işareti sayılmaya başlandı. İşaretler, levhalar, kayalara oyulmuş semboller... Herkes bir anda define uzmanı oluverdi. Bir düş, hayal, rüya... Kıvılcımı yakan Metin'di. Kitap düşmanı, kitap yüzü görmemiş Metin... Birdenbire tarih profesörüne döndü. Nereden, kimden öğrendiyse artık, kafası köyün altını üstüne getirecek yeraltı bilgileriyle doluydu. Elinde sakladığı eski bir harita vardı. Neyi gösteriyordu, kimse bilmiyordu ama her anlatışında bir yerin altında bir servet olduğuna yemin ediyordu. Anlattığı altın hikâyelerinin sesi yavaş yavaş köyün kulağına çalındı. Altına bulanmış umutlar, kazma kürekle evlerin etrafına dadanmışlardı. Sonunda Sülo'nun ocağı define düşlerinin altına gömüldü. “Altın dedikleri nedir ki, evin mutfağında dönen kepçe kadar değerli mi?”

Define sevdalılarının birkaçı musibet yaşamıştı aslında: Hüseyin, başkasının evinde altın olduğunu düşünmüş, tarlayı, sapanı satmış eve değerinden daha fazla para vermiş, umduğunu bulamamıştı. Şimdi meteliksizdi. Muhtarın oğlu evlendiği gün-söylemesi ayıptır- gerdek gecesi arkadaşlarının gazına gelmiş, çeşme başındaki asırlık çınarın altını kazarken jandarmalara yakalanmıştı. Sorğu sual derken ancak üç gün sonra eve saldılar. Son vukuat ise definecilerin, Sülo'nun evinin define noktası olduğuna itikat etmeleriydi. Merkez oradaydı. Mezarlığın karşısındaki o küçük tepe... Metin'in tarih bilgisine göre orası artık bir "define noktası"ydı. Define... Define, Sülo'nun yitirdiği akıl hazinesi kadar parlak mı?

Dava açıldı, failer aranıyor...

Hâkim sordu:

“Evin altını kim oydu?”

“Köyün definecileri...” dedi, içlerinden biri.

“Onlar kim?”

“Sülo dışında herkes.”

“Bir anlat bakalım” dedi, hâkim bey.

Uzun uzun hikâyeler anlatılıyordu. Son hikâyeyi hepimiz ağız açık dinledikten sonra define ekibinden biri kalkıp dedi ki:

“Beyler, orada bir şeyler var. Mezarlıktaki sivri kayanın sırtı kambur gibi. O kamburluk küpe işaret. Sivri tarafı da Sülo'nun evini gösteriyor...”

O hikâyeden sonra gözler Sülo'nun evine dikildi.
"Koca bir servetin üstünde yatıyor," dediler.
Bazıları, onun bu servetin farkında olduğunu ama köyden gizlediğini bile iddia etti. Sülo'nun evi bir gece sessizce oyuldu. Kazmalarla, küreklerle, elleriyle kazdılar. Önce toprağı, sonra Sülo'nun hayallerini söktüler. Ev yerle bir olup mezarlığın hizasına indi. Sülo'nun aklı sıfırlandı ev kayınca.

Kimi defineciler başarısız olunca kafayı sıyırmış.
Bizimkiler önce kafayı sıyırdı, sonra defineci oldu.
Köy, altın delisi. Evini hanımı ve çocuklarını yitirince Deli Sülo da altıncıların delisi...

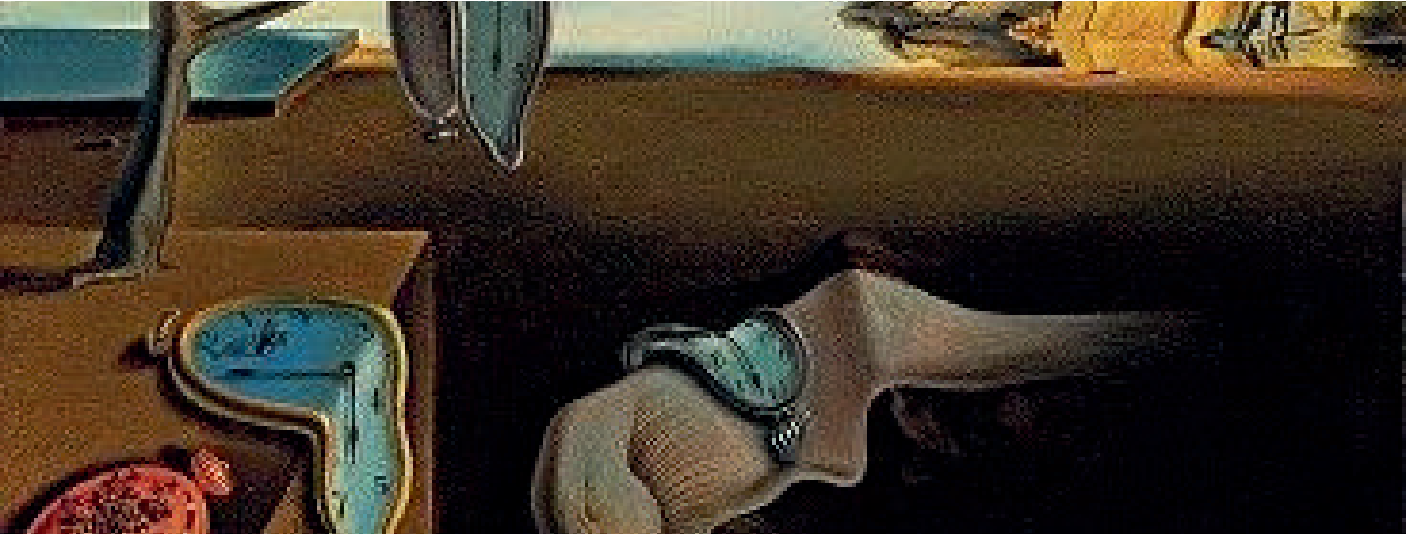
"Metin'in anlattıkları bana da mantıklı geldi" dedi, başka bir suçlu.
Diğeri:
"Hâkim bey, biz gaza geldik..."
Köylüler başlarını eğdi. İçlerinden biri fısıldadı:
"Hâkim bey, Sülo dışında hepimiz suçluyuz."
"Suçun çoğu sadece Metin'in mi?"
"Dediğim gibi, köyün ekserisi suçlu. Ama en çok da o uğursuz Metin! Her şey onun başının altından çıktı. Kitapsız bir adam yüzünden köy... Altın için kafayı yitirdik. Önce aklımızı kaybettik, sonra insan Sülo'yu."

Köyde artık sessizlik vardı. Ne Metin'in haritası kaldı geride ne de kazılan evin altından bir şey çıktı. Sülo'nun evinin yerinde bir incir ağacı yeşerdi. Ama hep Sülo'nun sesini duyar gibiydiler:

"Yaşayanlar birbirine böyle acı çektiriyorsa ölüler daha merhametli."

Sanatta Sürrealizm

Serpil Tuncer

Fransız oyun yazarı, oyuncu, yönetmen ve şair olan Antonin Artaud “Sürrealizm, bir stil değildir. Kendine dönen bir zihnin çılgılığıdır.” demiştir. Resimden heykele, seramikten moda şirden romana kadar pek çok sanat dalı bu akımdan etkilenmiştir. Zihnin derinliklerinden, bilinçaltından, rüyalardan ve hayallerden yola çıkarak beslenen bir akım olan sürrealizm gerçekte nedir?

Sürrealizm’in kelime anlamı “gerçeküstücülük”tür. Ama bu noktadan yola çıkıp sürrealizmin, “gerçek dışı”, “gerçeklik karşıtı, realitenin zıttı” gibi anlamlara sahip olduğunu söylemek doğru olmaz. Çünkü Sürrealizm gerçeklik karşıtı değildir, gerçekliği de içinde barındırır ama asıl olarak gerçeğin insanlar ve bilinçaltı üzerindeki farklı yansımalarını ele alır.¹

Bu noktada psikanalizden aldığı etkiler ön plana çıkar. “Rüya, bilinçdışı, bilinçaltı” gibi konularla ilgilenir ve bunların Sürrealizm’deki yeri ve önemi de büyüktür. Bilinçaltının ortaya çıkarılması gerektiğini düşünürler.

Toplumdaki “kurallar”, yasalar”, “ahlaki değerler”, “dinler” gibi etkenlerin oluşturduğu kuralcı ve baskılayıcı sistemden dolayı çeşitli duygu ve düşüncelerin bastırıldığını ve bu bastırılmışlığın bilinçdışı ve bilinçaltı seviyesinde farklı yansımalarla ortaya çıktığını savunurlar.²

Sürrealizm, ruh hastalıkları ilminin, bilhassa Viyanalı psikiyatrist Sigmund Freud’dan başlayarak gelişen psikanalizin verilerine dayanan bir sanat görüşüdür. O zamana kadar gelmiş geçmiş bütün okullar eşya arasında görülen münasebetler üzerine düşünülen ifade imkânları arayarak kurulmuştu. Sürrealizm de aynı şeyi başka yoldan yapıyordu: Benlik yolundan, insan ruhu yolundan, şuurlu olmayan âlem yolundan. Sürrealizm sanatına göre insan duygularıyla dış dünyayı idrak eder anlar ama dış dünya hakkındaki idraki somut bir gerçekliğin ifadesi değildir. O dünyayı, kendi de farkında olmadan insan kendi içinde yeniden kurar. İşte Sürrealist sanatın vazifesi bu iç âlemi dışarıya vurmaktır. Şuur altını boşaltmaktır. Bunun yolu, akıl ölçüleriyle değil, aksine, delilik ölçüleriyle, rüya haliyle, ruh hastasının düşüşünü izleyerek elde edebilir.³

Sürrealist sanat hareketinin ilk tohumları fantastik sanatta yer almaktadır. Fantastik sanatın kökenleri ise, romantik akıma, barok döneme, aydınlanma dönemi ve cennet cehennem tasvirlerinin yer aldığı Rönesans'a kadar uzanmaktadır. Fantastik sembollerin sanatta kullanımının izlerine tarihin ilk çağlarında yer alan en eski mitoloji olan Mısır mitolojisinde de rastlanmaktadır. Bu ifade stili her çağda farklı bir form ve role bürünerek, sanat akımları içinde baskın bir faktör olmuştur ve yazı aracılığıyla anlatılmaya, resim aracılığıyla görselleştirilmeye devam etmiştir.

Düşlerin resimle anlatılması, yüzyıllar boyunca tekrarlanan gelmiş ve zaman zaman her birine mitolojiler ya da dinler sahip çıkmış olsa da, gücünden hiçbir şey yitirmeyen fantezi, simgecilik, ima, büyü ve çılgınlıklar sayıca zenginleşmeyi, bollaşmayı sürdürmüşlerdir.⁴

Şu durumda Sürrealizm sanat akımı ya da sanatta Sürrealizm nasıl ortaya çıkmıştır? Bu soruya açıklık getirmeden önce Sürrealizm'in ilk ayak sesleri olan 'Dadaizm'den bahsetmek gerekir. Dadaizm, Sürrealizm'in bir alt türevi ya da öncüsü diyebiliriz. 19.yy'ın sonları ve 20.yy'da dünyanın genel haline bakıldığında sanayileşme süreci, bu durumun getirdiği çeşitli yenilikler, teknikler, bilim alanındaki ilerlemeler, bu dönemde insanlık tarihinin en büyük savaşlarının, yıkım ve kaosu yaşadığı dolayısıyla da toplumlar üzerinde psikolojik, sosyolojik ve kültürel açıdan birçok alanda kırılma noktaları yaşandığı gözlemlenebilir. Bu kırılmalar zaman zaman çeşitli alanlar üzerinde devrimsel bir etki yaratma niteliğinde meydana gelmiştir ve bazıları bir nevi başkaldırı gibi bir anlam kazanmıştır. İşte bu her anlamda gerilimi yüksek olan dönemde diğer birçok alan gibi sanat alanı da etkilenmiştir. Dönemin getirdiği çeşitli nedenlerden ötürü eleştirmek ve başkaldırmak gibi amaçlarla farklı hedeflere sahip olarak meydana gelmiş birçok akımla karşılaşırız.

Bu akımlardan biri; daha sonraları ortaya çıkacak olan Sürrealizm için bir nevi temel oluşturduğunu, ortam hazırladığını varsayabileceğimiz "Dada" veya "Dadaizm'dir. I. Dünya Savaşı dolaylarında başlamıştır. Anti-sanat, anti-burjuva, anti-savaş gibi protest yaklaşımlara sahiptir. Kapitalizm, burjuva sınıfının sahip olduğu rahat, konformist, milliyetçi ve kolonici yaklaşımlar gibi nedenleri savaşın oluşma nedenleri arasında görmüş ve bu durumu eleştirmişlerdir. Aynı zamanda sanatta yıllar boyu oluşmuş ve yerleşmiş olan geleneksel estetik anlayışlarını da reddetmişlerdir.

Görsel sanatlar dışında, edebiyat, grafik tasarım, tiyatro, müzik, şiir gibi farklı alanlarda üretilmiş eserlerde de Dada'nın etkileri görülmektedir. Bu akımın etkilerinin sanat üzerinde protest, agresif ve şiddet içerikli davranışlar sergilediği düşünülmektedir. Her ne kadar Dada akımının edebiyat, resim, heykel gibi sanat dalları üzerinde etkileri görülmüş olsa da bazı sanat tarihçilerine göre Dadaizm bir sanat hareketi olmanın ötesinde daha çok politik yaklaşımları olan bir harekettir.⁵

Dadaizm, Birinci Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'da yaşanan manevi çöküşü, sanatta yaşandığını ilan ettiği çöküşe bağlamış, sanatın uygarlaştırıcı görevini yerine getirmekte başarısız olduğunu iddia etmiştir. Dadaistler, sanat konusunda hayal kırıklığı içindeydiler. Hatta sanatın öldüğünü düşünüyorlardı. Çünkü sanat insanlığı başarısızlığa uğratmıştır. Yani insanileştirici etkisi olmaksızın sanat sanat değildir.⁶

Dada hareketinin düşünce yapısını açıklamak için uygarlığın parçalanmasına isyan eden bir akım olduğu söylenebilir. İçinde bulundukları dönemden rahatsız olan sanatçılar, bu rahatsızlıklarını meydan okuyarak göstermişlerdir. Bu çerçevede Dadaizm akımı modern düşüncenin bir yansıması gibidir. Dadaizm, ismini tesadüflere bırakarak edinmiştir. Bu tesadüflük Dada hareketinin anlamsızlık, saçmalık, tesadüf kategorisine uygundur ve bilinçdışının özgür olarak ifade bulması şeklinde yorumlanıp Dadaist sanatçılarca benimsenmiştir. Amaç mantıksal, mantıksızlığa, anlamı anlamsızlığa, ezeli düzeni geçici düzensizliğe dönüştürerek sağlam bir mantığı ortadan kaldırmaktır. Dada, sanatta böyle bir eylemi uygulamak istemektedir. Bu etkinlik kabare tekniğine ve eylemine dayalı, başında Tristan Tzara olarak yola çıkmıştır.⁷

Dadaizm, yapıcı değil de yıkıcı, yok edici bir tutumla, yerine yeni bir şey koyma kaygısı taşımadan, sanatla ilişkilerini bu yönde kurmuştur. Onlar için artık bilinçdışının, çağrışımların, rastlantıların, kendiliğindenliğin, mantık ve akıl ölçüsü gerektirmeyen doğaçlamaların önemi vardır.⁸ Akımın kurucularından Fransız şair ve yazar olan Tristan Tzara'ya göre Dada, "Bir protesto'dur; yıkıcı bir eylemdir. Mantığın yerle bir edilmesidir; işte Dada budur. Belleğin, arkeolojinin geleceğin yıkımıdır. Dada özgürlüktür. Çarpışan renklerin zıtların birliğinin, grotesk şeylerin, tutarsızlıkların ifadesi; kısacası yaşamın kendisidir."⁹

Bu akım Sürrealizm 'in temel taşlarını oluşturmuştur. Sürrealizm ve Dadaizm ile arasında keskin değil akışkan bir geçiş bulunmaktadır. Sürrealizm o zamana kadar var olmayan bir insan gerçekliğini yaratmak istemiştir ve bunun için öncelikle bu gerçekliğin sorgulanması gerektiğini savunmuştur. Bu noktada Dadaizm akımının akılcılığı ve mantığı yok saydığı düşünülürse Sürrealizm 'in akıldışı olan ile yeni bir gerçeklik bulma isteği ile Dadaizm ile farklılık göstermiştir.¹⁰

Sürrealist manifesto 1924'te yayımlanmıştır. Bu manifesto, Sigmund Freud'un etkisi altında kaleme alınmıştır ve çevresine fikirleriyle büyük bir etki yapan Andre Breton'a aittir.¹¹

Sürrealist bildirge'nin özü üç sözcükle özetlenebilir. Özgünlük, aşk ve akıl dışılık.¹²

Sürrealistler 'ilkel' kültürlerin sanatlarından etkilenmiştir. Kızılderili sanatlar gibi etnik sanatın daha değişik ve gizli türlerini o sırada yeni 'keşfedilmiş' olan ve 'rasyonel' kalan Afrika heykellerine tercih etmişlerdir. Aynı zamanda o dönemde değersiz oldukları düşünülen çocukların, delilerin, öğrenim görmemiş sanatçıların ve ruhani ortamların sanatlarını takdir etmişlerdir. Batı toplumlarının bu sınırlamasız ve spontane sanat biçimlerinden öğrenecekleri çok şey olduğunu düşünmüşlerdir.¹³

Edebiyat alanında ortaya çıkan Sürrealizm 'in bu akımdaki temsilcileri başta Andre Breton olmak üzere Louis Aragon ve Paul Eluard'tır. Edebiyat alanındaki sanatçılar, Sürrealist bir dil oluşturmak için başta otomatik yazı yöntemini kullanmışlardır. Bu yöntem yazarın belirlenmiş bir konu olmaksızın, sanatçının hızlıca ilk aklına gelenleri yazmasını gerektirmektedir. Hızlı yazmanın kıstası olaraksa yazarken akılda kalmayacak biraz çabuklukla yazmak kıstas alınmıştır.

Otomatik yazı yönteminde başta imla kuralları olmak üzere hiçbir kural uygulanmaz çünkü bu kurallar bilinçaltının kâğıda aktarılmasında aksaklığa sebep olmaktadır. Bir diğer kural yazarın yazımı kesintiye uğrasa dahi aklına gelen ilk harf ile yazmaya devam etmesini öngörmektedir. Bunun dışında mizah kullanımı da Sürrealizm 'in edebiyat alanında önem verilen bir diğer olgusudur. Mizahın tüm kural ve normları kıran alaycı yapısı, Sürrealist yazarların bu kuralı benimsemelerine sebep olmuştur. Bunun dışında rüya, hayal, fantezi dünyalarının Sürrealistlerce harikulade olarak adlandırılan yapısı da yazım tekniğinde mantık ve akıl öğelerinin kırılmasında kullanılmaktadır. Sarhoşluk, delilik, uyuşturucu bağımlıları edebiyatın konusu olmuştur.

Onlara bu çılgın olma hali Sürrealistlerin aklın denetimini kırmada kullandıkları bir yöntemdir. Çocuk dönemine de oldukça önem veren yazarlar, çocukluk dönemine duyulan özlemle ilgili yazılar kaleme almışlardır. Bunun altında yatan sebep ise bireyin yaşadığı sıkıntıların avuntusunu çocukluk döneminde bulması ve insanın hayatının en özgür dönemi olduğu kabul edilmesidir. Tüm bunları kaleme alırken her türlü mantıksal yaklaşımdan uzak durmuşlar ve okuyucuya okuduklarının bir düş olduğuna inanması için çaba göstermişlerdir.¹⁴

Bu akımın ünlü ressamaları ise Hans Arp, Maz Ernst, Joan Miró Ferra, Andre Masson, Rene Magritte, Yves Tanguy ve hayli isim yapan Salvador Dalí'yi sayabiliriz. Edebiyatta bu akımdan etkilenen yazar ve şairlere gelince; Andre Breton, Luis Aragon, Paul Eluard, Philippe Soupault, Rene Char, P. J. Jouve, Pierre Reverdy, Robert Desnos, Antonin Arnaud, Raymond Queneau, Arthur Cravan'ı sayabiliriz. Bizde bu akım daha çok şairleri etkisi altına almıştır. Cemal Süreyya, Sezai Karakoç ve İlhan Berk bu akımdan etkilenen şairlerimizdendir.

KAYNAKÇA

- 1-Büyüktaşçıyan, Liza, Fantastik ve Sürrealizmin Görsel İletişimle İllüstrasyona Yansımaları Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Görsel İletişim Tasarımı 2016 S: 28-Gerçeküstücülük, [https://tr.wikipedia.org/wiki/Ger%C3%A7ek%C3%BCst%C3%BCt%C3%BCt%C3%BCt%C3%BCt](https://tr.wikipedia.org/wiki/Ger%C3%A7ek%C3%BCst%C3%BCt%C3%BCt%C3%BCt%C3%BCt%C3%BCt)
- 2-Büyüktaşçıyan, Liza, Fantastik ve Sürrealizmin Görsel İletişimle İllüstrasyona Yansımaları Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Görsel İletişim Tasarımı, 2016 S: 29-30- Sürrealizm, <https://en.wikipedia.org/wiki/Surrealism> -"Sürrealizm nedir?", Canan Yıldırım. <http://www.bilgiustam.com/surrealizm-nedir/>
- 3-Ağsakallı Mehmet S. Sürrealizm Akımının Afış Tasarımına Etkisi ve Uygulama Örnekleri Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Yüksek Lisans Tezi 2014 Erzurum S:32-Zahir Güvemli, Sanat Tarihi, Varlık Yayınları, 2000 İstanbul
- 4-Özer Gonca Gül, Sürrealizm Bağlamında Moda Marka Sanat İlişkisi Altınbaş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Ve Tasarım Ana Sanat Dalı Yüksek Lisans Tezi İstanbul 2018 S:24- Passeron, R. Sürrealizm Sanat Ansiklopedisi Remzi Kitabevi 1996 İstanbul
- 5-Büyüktaşçıyan, Liza, Fantastik ve Sürrealizmin Görsel İletişimle İllüstrasyona Yansımaları Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Görsel İletişim Tasarımı, 2016 S: 30-31 "Origins of Surrealism"<http://www.arthistoryarchive.com/arthistory/surrealism/Origins-of-Surrealism.html>
- 6-Çağa Elif, Sinema-Resim İlişkisi Bağlamında Sürrealizm ve Luis Bunuel Sineması Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sinema ve Televizyon Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi 2016 Ordu, S: 8 -Kuspit Donald, Sanatın Sonu, Metis Yayınları, 2006 İstanbul
- 7-Çağa Elif, Sinema-Resim İlişkisi Bağlamında Sürrealizm ve Luis Bunuel Sineması Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sinema ve Televizyon Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Ordu 2016 S: 9 Tunalı, İsmail "Felsefenin ışığında Modern Resim "Remzi Kitabevi 2008 İstanbul
- 8-Çağa Elif, Sinema-Resim İlişkisi Bağlamında Sürrealizm ve Luis Bunuel Sineması Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sinema ve Televizyon Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi 2016 Ordu S: 9- Hasan Bülent Kahraman, "Hürriyet Gösteri Sanat Dergisi" 1991
- 9-Şoher Başak, Moda Tasarımı Eğitiminde Sürrealizm Sanat Akımının Öğrencilerin Yaratıcılıklarına Etkisi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Giyim Endüstrisi ve Moda Tasarımı Ana Bilim Dalı Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitim Bilim Dalı Yüksek Lisans 2012 Ankara S:29- Antmen, A. 20.Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar. 2.Baskı 2008 İstanbul: Sel Yayıncılık
- 10-Çağa Elif, Sinema-Resim İlişkisi Bağlamında Sürrealizm ve Luis Bunuel Sineması Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sinema ve Televizyon Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Ordu 2016 S: 10
- 11-Şoher Başak, Moda Tasarımı Eğitiminde Sürrealizm Sanat Akımının Öğrencilerin Yaratıcılıklarına Etkisi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Giyim Endüstrisi ve Moda Tasarımı Ana Bilim Dalı Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitim Bilim Dalı Yüksek Lisans 2012 Ankara s:31- Turani, A. (1995). Dünya Sanat Tarihi. 5.Baskı İstanbul Remzi Kitabevi
- 12-Şoher Başak, Moda Tasarımı Eğitiminde Sürrealizm Sanat Akımının Öğrencilerin Yaratıcılıklarına Etkisi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Giyim Endüstrisi ve Moda Tasarımı Ana Bilim Dalı Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitim Bilim Dalı Yüksek Lisans 2012 Ankara s:31- Edgü, F. İstanbul'da BirSürrealist Salvador Dalı (Gerçeküstücülük ve Dalı). 2008 İstanbul: Kitap Yayınevi Ltd. Şti.
- 13-Çağa Elif, Sinema-Resim İlişkisi Bağlamında Sürrealizm ve Luis Bunuel Sineması Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sinema ve Televizyon Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Ordu 2016 S: 10-11- Choucha Nadia, (1992) Surrealism and the Occult, Destiny Books, Rochester
- 14-Çağa Elif, Sinema-Resim İlişkisi Bağlamında Sürrealizm ve Luis Bunuel Sineması Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sinema ve Televizyon Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Ordu 2016 S: 17-18 Yvonne, S. "Gerçeküstücülük" (Çev. Yeşim Karatay) İletişim Yayınları 1991, İstanbul

Paten ve Çocuk

Yusuf Yılmaz

Yeni moda olan paten, patenle gezen çocuklar ve gençler. Kaldırımında yanınızdan vız vız geçen şu çılgınlara içinden tekme atmak geçmiyor değil hani. Zaten alışmadığı şehir, kalabalık, arabalar, gece olduğunu belli eden ağustos böceklerinin ve sisli gökyüzünden sayılmayan yıldızların yokluğu. Koca köyde yaşayan insanları barındıracak kadar site denilen o ev yığınları, bahçesiz ağaçsız. Saksılarda solan çiçekler. Kafeslerdeki muhabbet kuşları. Hepsinden şikâyetçi. Ne vardı köyde kalsa sabah tarlaya gitse, koyun gütse ıslık çalsa karabaş köpeği ile oynasa. Kim çıkardıysa şu sigortalı iş denilen şeyi. Gene de anne babasına o güzel köyüne dedesi kahveci Hacı Mehmet Ali'ye hiç şikâyet etmedi. Sanki her sene pazardan büyük elbiseler alınmamış, komşuların ya da Almanya'daki akrabalarının getirdikleri az giyilmiş ayakkabıları okula giderken giymemişti. Ailesi ona sadece Kandıra lastiği denen lastik siyah ayakkabı alabiliyordu. Hey gidi günler, diye iç geçirdi. Ya şu dükkân vitrinlerine nasıl bir şey dememeli her çeşit ve her marka ayakkabıya ulaşmak mümkün.

Şimdiki gençlik mi varlık içinde yoksa onlar mı yokluk içindeydi. Bisikleti olup havasından yanına yaklaşılmayan şımarık çocukların gözlerinin içine o bisiklete bir tur binmek için baktığı günler geldi aklına. Onun çocukluğunda, köyünde böyle şeyler yoktu. Çocuklar oyuncaklarını kendileri mısır sapından, kabaktan, tahtadan ve ağaçtan yaparlardı. Sadece bayır olan yerde arabalarıyla oynarlardı. Derede yüzme işi aileden genelde gizli olurdu. Yağmurlu havalarda su akıntılarında kâğıttan gemiler yüzdürmek de başka bir oyundu. Yine işten eve gelirken çocuğuna kızan annenin sözlerini duyunca fark etti patenli yaramaz çocuğu ve haşarı çocukluğunu.

Saymadı. Ama uzunca bir zaman hatta bir çocuğun hayatı kadar süren siyah beyaz film gibi artık mazideydi. Babası ölmüş, annesinin gözlerinin feri bile kaybolmuştu. Duymuştu. Sesi ve uzaktan hoş gelen şehir efsaneleri ve o koca şehrin iş ve rahat hayat karşılığında ondan neler neler aldığını yeni fark ediyordu.

Minibüsten yol üstünde indi. Baba evine çocukluğunda olduğu gibi yürüyerek gitmeyi tercih etti. Sırtında çanta, çantasında birkaç eşya geride özlem geride sıla... Korna çalıp yanında duran arabalara binmedi. Teşekkür etti. Sigara bile yakmadı. Kuzeyden esen rüzgârın kestane, ıhlamur, gürgen, meşe ağaçlarıyla güreştikten sonra getirip dağıttığı havayı içine çekmek istiyordu. Hasreti içine çeke çeke yürüdü. Baba evine vardığında ikindi, evin gölgesini çoktan devirmişti. Ve dış kapı her zaman olduğu gibi açıktı. Bu sefer o açık kapının kendisini çağırdığını düşündü. Ama geç de olsa geçmişti işte, dönmüştü gidecek de olsa.

Annesinin gözleri onu uzaktan tanıyamayacak kadar pusluydu. O ise hâlâ onca değişen şeye rağmen bunun farkında değildi. Üstelik yaşlı kadın tıkrırtıyı bile duyamaz haldeydi. Torunu, "Babaanne kapıda bir adam var," deyince "Buyur oğul" dedi yaşlı kadın. "Anne benim" deyince adam, karşılıklı dökülen gözyaşları tercüman oldu dillere.

Akşam yemeğinden sonra çayını da alıp sigara içmek için söğüt ağacının dibine gitti. Herhâlde geçen zamana inat değişmeyen tek şey bu eğri ağaç ve onun yaprakları arasında ısıldayan ateş böcekleriydi.

Bir Küçük Zürafa Meselesi

Zeynep Aydın

Birkaç haftadır tuhaf şeyler yaşıyorum. Evet çok çalışıyorum, çok yoruluyorum. Son zamanlarda yaşadığım stres de cabası. Herkes az ya da çok canını sıkın şeyler yaşamıştır. Ama kimse stresten, sıkıntıdan karşısında kocaman, çirkin bir zürafa görmemiştir, sanmam. Baş edemeyince bir uzmandan yardım almaya karar verdim, size geldim. Zor oldu tabi bu kararı vermek. Kafayı yediğimi düşünmenizi istemem. Ama bu ara ne zaman işten eve gelsem asansörün kapısı açılıyor karşımda kanlı canlı bir zürafa. Bir de çirkin. Böyle tüyleri birbirine girmiş, iki tane koca kulak, yamru yumru bir kafa... Görmemek için merdiven kullanmaya başladım, dokuz kat tabana kuvvet... İşin garibi o ya... Sadece asansörde karşıma çıkıyor. Ama ne zamana kadar dokuz katı yürüyerek çıkacağım, zaten ölgün bitkin geliyorum eve. Asansörde yalnız değilken görmüyorum. Birileri varsa ortalıkta görünmüyor. Hayır, küçükken zürafalarla bir sorun yaşamadım.

Çocukluğum zürafalardan oldukça uzak, küçük bir ilçede geçti. Oyuncak mı? Küçükken sadece saçları kırpık bir lahana bebeğim vardı. Hiç pelüş zürafam olmadı ki kaybedeyim. Evet, dediğim gibi bir süredir o iş yerinde çalışıyorum. Yani kocamdan ayrıldığımdan beri. Ne kadar mı oldu? Yaklaşık üç ay oldu ayrılalı. Yok anlaşımadık, hak etmediğim çok şey yaşattı bana. Zaten kaba saba adamın tekiydi. Bir bildiği kuru fasulyesi vardı; birkaç güne bir “Sevilay akşama bi guru pişir de yiyek.” der dururdu. Pişman olurmuşum geri dönermişim. Çok bekler. Asıl pişmanlığım onunla ilk karşılaştığım güne. Tabii anlatayım:

Aynı binada oturuyormuşuz meğer. Ben o zaman kursa gidip geliyorum. Akşam kurs dönüşü asansörü beklerken kapı açıldı, karşımda kocam. Tabii o zaman bir yabancı. Keşke hep öyle kalsaydı. Gülümsedi, gülümsedim. Dokuza basmayı unutmamışım. Beraber on sekizinci kata kadar çıktık. Aramızdaki ilk etkileşim orada oldu. Onca katı çıkarken adını, mesleğini, nerede çalıştığını öğrendim. “Siz de mi bizim katta oturuyordunuz?” diye sorunca saflığının farkına varıp geri bindim asansöre. Pek bir hevesli sandı beni salak. O günden sonra sık sık karşılaşmaya, asansör sohbetleri etmeye başladık. Dokuz kat yetmeyince dışarıda görüşmeye karar verdik. Derken derken evlenmişiz. Hayır çocuğumuz olmadı. Beyefendi hayatını yaşamak istiyordu. Yaşıyordu da. Ama o hayatın içine ben bir türlü dâhil olamıyordum. Yok arkadaşlarla maça gitmeler, hafta sonu erkek erkeğe kamp maceraları. Ee ben? Sevilay hep sustu, Sevilay bekledi. Efendim? Eh işte, iki üç ay kadar oldu zürafa ile tanışmamız. Ne kadar da normal söylüyorum değil mi? Son zamanlarda en çok sohbet ettiğim kişidir kendileri. Evet evet konuşuyoruz. Yani şöyle söyleyeyim, ilk başta konuşmadı sadece gülümsedi. Dedim herhalde kendini sevdirmeye çalışıyor bana. Dedim ya pek bir sevimsiz. Zürafa dediğin azıcık böyle tüylü müylü sevimli bir şey olur. Sohbetlerimiz mi? Tabii anlatayım.

İlk konuşmayı o başlattı “Nereden geliyorsun?” diyerek. İrkildim. Beni de anca bir zürafa merak eder.

“İşten.”

“Yorgun gördüm seni.”

“Bütün gün çalışmak kolay değil tabii.”

“Nerede çalışıyorsun?”

Saat akşamın 8’i, karşımda bir zürafa bana çalıştığım yeri soruyor. Bu yorgunlukların, sıkıntıların bir gün başıma iş açacağını biliyordum da bu da ne şimdi?

“Caddenin karşısındaki fırında.”

“Bilirim orayı temiz yerdir.”

Nereden biliyor acaba? Daha önce fırına gelen bir zürafa görmedim.

“Şimdi biraz tuhaf olacak ama sen nasıl yani, nereden böyle, buraya niye?”

“Yine aklında deli sorular değil mi? Ne zaman salacaksın kendini Sevilay?”

“Nasıl yani, sen bana bir de tavsiye mi vereceksin?”

Çın sesiyle kapı açıldı. Asansörden indim. Arkamı döndüğümde orada olmuyordu. Sonraki her asansöre yalnız binişimde konuştuk. Birine çok benzetiyorum ben bunu ama...

Yine bir gün:

“Bence güzel bi tatili hak ediyorsun sen.” dedi.

“Tatil yapacak imkânım mı var benim? Ben istemez miyim şöyle sıcak kumdan serin sulara atlamayı. Ama bize o işler uzak.”

“İlk başta sen kıymet vereceksin kendine. Üç günlük dünya. Değer mi bu kadar kendini paralamaya?”

“Vay arkadaş, son zamanlarda benimle bu kadar mantıklı konuşanın bir zürafa olması trajikomik mi diyeyim, acınası mı?”

“Kendine haksızlık ediyorsun Sevilay. Çevrende seni seven insanlar var. Ama sen kendini kapatmışsın herkese.”

Yine bir gün sevimsiz psikoloğumla asansör seansındayız:

“Bugün ayrı bir güzellik var üstünde. Günün güzel geçmiş belli.”

“Attın ama tutmadı. Bugün berbat bir gündü. Bütün siparişleri karıştırdım. Patrondan bir ton azar işittim.”

“Bunların hepsi tecrübe Sevilay. Seni daha iyi biri olmaya hazırlayan ufak hatalar.”

“Of çok sıkıldım artık bu polyannacılıktan. Nesin sen kostüm giymiş Beyhan Budak mı?”

“Ben sadece seni düşünüyorum.”

(Psikoloğa döner)

Efendim? Hayır. Kocam tam bir ilgisizlik abidesiydi.

Yani öyleymiş ben bunu zamanla tecrübe ettim. Nasıl yani siz şimdi bana asansördeki yaratığın ayrıldığı kocam mı olduğunu söylüyorsunuz? Peki neden zürafa? Neden ayı değil, öküz değil, yılan değil de zürafa? Tamam yılanı ben de tercih etmezdim.

Kafamda çok büyüttüğüm için demek. İyi de benim kocam odunun tekiydi. Bu zürafa benim yaşam koçum gibi, habire gaz verip duruyor. Vay be resmen aydınlandım. Kocamın olmasını istediğim karakterini görüyorum yani ben karşımda. Aman aman yok kalsın biz öyle olsa da anlaşılamayız. Bu yine gider başkalarına koçluk yapar, Sevilay yine yolunu bekler. Tamam çok teşekkür ederim ben sebebini çözdim kendimde. Bir daha geleceğini sanmıyorum.

Tahta Kanatlardan Çelik Pervanelere

Burhan Yazıcı

Kadını yalnızca bir sözcükle tanımlamak mümkün mü?

"Öyle resimler düşünün ki; gökyüzünün maviliğinde denizin derinliğini içinde barındıran... Var mı öyle resimler?" Belki de kadın, tam da o resimlerin adı konmamış hâlidir. Asuman Saydam Atasoy'un kaleminden çıkan, "Tahta Kanatlardan Çelik Pervanelere" kadının çok katmanlı varlığını, sesini, nefesini ve direncini şiirsel bir dille anlatan derinlikli bir deneme kitabı.

Her yaş grubuna uygun, yalın bir dille kaleme alınan eser, okuyucusunu âdeta şekerleme tadında bir yolculuğa çıkarıyor. Geçmişle günümüzü ustalıkla sentezleyen yazar, satır aralarında yaptığı gözlemlerle hem içsel hüznünü dışa vuruyor hem de okuyucuyu kendi iç yolculuğuna çağırıyor. Bu eser, içinde kendinizden mutlaka bir parça bulacağınız, duygusal yoğunluğu yüksek bir başucu kitabı.

"Kadın sestir.

Kadın nefestir.

Kadın varoluşun temelidir..."

Dizeleriyle açılan bu içsel yolculuk; kadın kimliğine dair duyarlılığı olan herkesin ruhuna dokunacak türden.

Bu kitap, kendini henüz keşfetmiş; fakat içinde milyon kez uçmaya hazır kanatlara sahip bireylerle ulaşmayı hedefliyor. Çünkü yazar şuna inanıyor: Toplumda herkes şahırları, sultanları, kralları yazar; peki ya yazılmayan insanları kim yazacak? İşte bu sorunun peşinden giden bir kalemin izleriyle karşılaşıyoruz bu eserde.

Tahta Kanatlardan Çelik Pervanelere, yalnızca okunacak değil, hissedilecek ve düşünülerek sindirilecek bir eser. Kadının iç dünyasına dair güçlü bir tanıklık arayanlar için kıymetli bir başvuru metni.

Okurlara son sözlerim:

"Yeri bile eze eze yürüyün... Yürüyün ki; el de, yel de, yer de, sizi öyle bilsin. Bastığınız zeminden eminseniz, hiçbir fırtına sizi sarsamaz."

Asuman Saydam Atasoy, 24 Ağustos 1981 tarihinde Kırıkkale'de doğdu. Evli ve iki çocuk annesi olan yazar, halen Türkiye Haber Kanalı'nda Genel Yayın Koordinatörlüğü görevini sürdürmekte ve aynı gazetede köşe yazarlığı yapmaktadır.

Edebiyata olan ilgisini kadın merkezli duyarlılıklarla birleştirerek yazılarına yansıtan Atasoy, insanın iç dünyasına, toplumsal eşitsizliklere ve görünmeyen hayatlardaki sessiz çığlıklara kalemiyle ışık tutmaktadır. Tunç Yayıncılıktan 2024 yılında çıkan bu deneme türündeki eser 128 sayfadır. Kitaptan bir alıntı ile son olarak bitirmek istiyorum.

Kokulu Silgi

Almakta güçlük çeken çocuklardık biz. Öyle ki göz ucuyla sıra arkadaşının kokulu silgisine imrenerek ve iç çekinip bakan, en çok da ev değil, komşu sahibi olmanın önemine dikkat çeken, bugün ise yeni nesle izah etmekte zorlandığımızı düşünüp, dünü ifade edecekken her defasında yutkunuşları dahi ütöpik karşılanan, günün çocuklarından içimdeki Asu'nun bir ricası var azizim, ricası var. Asu su gibi ifade eder misin içinden geçenleri, diyor. İzah edeceğim izin verirsiniz. Verdiniz mi? O halde başlıyorum. Anadolu'nun köy halinden yeni çıkmış köhne bir mahallesinden, Ankara'ya göç etmiş çok çocuklu bir ailenin, ortanca, biraz ürkek ve kara kuru kızı olmak silikliği de beraberinde getirdi, çoğu zaman. Ortada olmak nedir bilen bilir. Orta yahu, orta işte. Beş katlı gri bir apartmanın dördüncü katına bohçalar şeklinde atılmış eşyalar ile tam bir curcuna vardı ki asla unutmam. Alışma sürecinden sonra ara sokaklarından yeni okuluna başlayan Ankara çocukları, öyle şimdiki gibi ellerinden tutularak bir yerden bir yere gitmez ve asla hazır bilmezlerdi. İlk yükleri minik omuzlarına verilen çantaları olurdu. Yani yük denilen ta o zamandan aşınadır ve ağır gelmez. Gösterirler bir sınıf, bura der ve bir sıraya oturtur öğretmen. Tedirgin ve ürkek bakışlarla etrafı süzer göz ucuyla. Hemen yanındaki arkadaşın yazısını sen yokmuşsun gibi yazarken, çantasından usulca çıkarıp koyar kokulu pembe silgisini defterinin ucuna. Bakarsın pembe ve arı resimli silgiye. Dalarsın senin olmayan ancak olsun, olmalı dediğin o hoş, unutulmaz kokusuna. Üzerindeki arı, arı gibi olmayı mı işaret ediyordu Johan Faber? Bilmem, ah Johan Faber, ne olurdu bize de uğrasaydın. Gerçi uğrasaydın şimdi nasıl anacaktım ki seni gözlerim sırlıslıkla. Kokulu silgi deyip geçmeyin azizim, geçmeyin. Çünkü o Asu için, Asular için acınası bir an, acınası bir anıdır yaşanmamış çocukluğa dair. Bugün için dünden yadigâr yılanmış olan bu hikâye, yalan diyecek hiç kimse de yok şükür. Bu hikâye bugün dahi yutkunan bir kuşağın hikâyesi. Şimdi yeni bir yıla girecekken ben yeni doğan çocuk Asu'ya arısıyla kokusuyla, rengiyle dünün tıpatıp aynısı o hediye, kokulu silgiyi vermek istiyorum müsaadenizle.

Tahta Kanatlardan Çelik Pervanelere
Tunç Yayıncılık, 2024, Deneme- Alıntı, 128 Sayfa

ÖLÜLERİN GÜZELİ

Rüzgârın olmadığı, soğğun iliklere işlediği bir ikindi vaktiydi. Yılın ikinci karı yağıyordu. Hasan, bir davet üzerine farklı bir iklimin pençesine düşmüştü. Yolculuğu farklı araçlarla tamamlanmış, kendisini çeşitli ırklardan insanların ve farklı statüde şaşkınlara toplandığı modern bir taziye evinde bulmuştu.

Gölün üstü berraktı, ama kasabanın sırtını dayadığı dağ sisli, karlı ve rüzgârlıydı. Hasan'ın üstündeki montun rengi solmuş, ayağındaki botlar iki yıllıktı; sanki fareler kemirmiş gibiydi. Derin bir bilgi birikimi olmasa da iyi bir izleyiciydi. Baktığı her manzarada âlemin kusursuzluğunu örneklendirirdi. İnsanların yüzleriyle pek ilgilenmezdi, ama kulağını tırmalayan konuşmalar oldu mu, bir dedektif edasıyla tüm sezgilerini açardı. Gözleri baykuşunkini andırıyordu. Yaşlı mıydı, yoksa zihnine söz geçiremiyor muydu, anlaşılmıyordu. Bedeni otuzlarında göstermesine karşın, ruhu sanki yolculuğunu bitirmek üzereydi. Gözlerinin etrafındaki kırışıklıklar, hayatın acımasızlıklarından çok zihninin belirsizliklerinden dolayı çoğalmıştı. Cebinde sürekli bir kalem taşırdı, lakin onu hiç kullanmazdı. Herkes bu kalemin gizemini merak ediyor, fakat kimse nedenini sormaya cesaret edemiyordu. Ellerinde eski bir eldiven vardı. Ayaklarının üşüdüğü, karşıdan bakınca hemen fark ediliyordu. O da içine düştüğü şaşkın topluluk gibi şaşkıındı. Geldiği yer bir taziye eviydi, ama gördüğü manzara ve şahit olduğu muhabbetler bir kahvehane havasından farksızdı. İçerisi sıcaktı, herkesin keyfi yerindeydi. Baş köşede imam ve ölen kişinin akrabaları oturuyordu. Ölen kişi için Fatihalar okunuyordu. Bazıları gülüyor, bazılarının bir elinde telefon, diğer elinde dua kitabı vardı. Fatiha suresini içten bir huşuyla okuyan sadece bir kişi vardı: Süleyman. Yaşlı adam, ölümün keskin kokusunu çoktan almıştı. Taziye sahipleri zengindi ve geniş bir çevreye sahipti. Her gelene âdeta, “İşte benim namım, işte benim büyüklüğüm,” der gibiydiler. Ölüyü bir Fatiha suresi boyunca hatırlamışlardı. Ardından yine aynı muhabbetler devam ediyordu.

Hasan, şahit oldukları karşısında öfkelenildi. “Taziye böyle olmamalıydı,” diye mırıldandı. Gördüğü manzarayı kelimelerle resmetmeye çalışırken, içeriye bir çocuk girdi. Ağlamaklı bir sesle, “Babaannem nerede? Babaanneme ne oldu?” diye sordu. Etrafına baktı. Çayları taşıyan babasını görür görmez, hemen ayağına yapıştı. Dengesini kaybeden babanın taşıdığı çay tablasından iki bardak düştü. Bardaklar öyle bir hızla yere çarptı ki, mermere değip parçalanana kadar iki saat geçmiş gibi hissettirdi. Zaman yavaşlamıştı. Ama Hasan'ın manzarayı resmetmek için salladığı fırçaları olağan seyrinde hareket ediyordu. Çocuk iki adım geri çekildi. Ardından, “Babaanne!” diye seslendi. Bakışları tavana doğru kaydı. Kollarını açarken, kucağına mayıs ayının sıcak esintisi doldu.

Hasan, fırçalarını olağan akışında kullanmaya devam ediyordu. Fırçasını tavana doğrulttuğunda, gözlerine inanamadı. Bembeyaz elbiselere bürünmüş yaşlı bir kadın, çocuğa bakıyordu. “Ruhlar gerçekten uçuyor mu?” diye düşündü. Resim için yanına aldığı boyalara baktı, ama istediği rengi bulamadı. Telaşla dışarı çıktı. Çok geçmeden bir avuç kar ile geri döndü. “Resmedeceksem eğer, ölümlerin güzelini kar gibi temiz, kar gibi beyaz bir renkle çizmeliyim,” dedi. Ardından, fırçasını titrek darbelerle tuvalin orta üst bölümünde gezdirdi.

Bu taziye evinde ölümlerin güzelini arayan tek kişi bu çocuktur. Demek ki ölümler hatırlandıkça diriliyorlardı. Peki, hatırlananlar nasıl diriliyordu? Ölümlerin güzel şanslı mıydı, yoksa kendi rengini dünyadaki kötü lekelerden korumuş muydu? Bu ipekten uzun elbiseyi çizmek neden bana nasip olmuştu, diye düşündü Hasan.

Ölümlerin güzelini çocuğa yaklaştı. Onu kucakladı. Çocuğun gözyaşlarını ipekten elbisesiyle sildi. Çocuk, hıçkırımlar içinde “Neredeydin, babaanne? Seni çok özledim,” dedi.

Ölümlerin güzelini, “Buradayım, korkma yavrum,” diye fısıldadı.

Ölümünün üzerinden sadece iki gün geçmişti. Çocuk, babaannesinin yanında büyümüştü; sanki gölgesi gibiydi. Bu nedenle, kısa iki gün ikisine de bir yıl gibi gelmişti.

Çocuk, ölümlerin güzeline öyle bir sarılmıştı ki, cemrenin toprağa düşüşü gibi Hasan’ın hem renklerine hem de yaşlanmış ruhuna düştü.

Hasan, bu manzara karşısında büyülenmişti, ama zihninde soru işaretleri bir dağ gibi yükselmeye başlamıştı. “Ölümlerin güzelini beni görüyor mu? Ona soru sorayım mı?” diye geçirdi içinden. En çok da bu güzelliğin kaynağını merak ediyordu. Ölenler, bedenlerinden kurtulduklarında bu hale mi bürünüyorlardı? Kafasında yankılanan onlarca soru, acemi bir sanatçının enstrümanından çıkan gürültü gibi onu rahatsız ediyordu.

Ölümlerin güzelini, “Söyle bakalım yavrum, beni özledin mi?” diye sordu. Çocuk, hıçkırıklardan konuşamadı. Ölümlerin güzelini onu kucağına aldı. Kanatlanarak açık kapıdan dışarı çıktı. Hasan’ın fırçalı kelimelerden oluşan tuvali, canlı bir manzaraydı; onları taşımak zor olmadı. Peşlerinden dışarı çıktı.

Onlara yetişmek mümkün değildi. Onlar karı bulut yapmış, üstünde uçuyorlardı. Hasan ise kara bata çıka, bazen sağa bazen geriye sendeleyerek onları takip ediyordu. Hava puslu, soğuk ve matem kokuyordu. İçeride ısınan Hasan, birkaç adım attıktan sonra kendisini soğuk acımasız kesiklerinin içinde buldu. Oldum olası soğuk ve kapalı havaları hiç sevmeydi. Böyle havalarda hem zihni hem kalbi hem de ruhu daralıyordu. Bunlar yetmezmiş gibi, bedeni de ağırlaşıyordu.

Sonunda bir eve girdiklerini gördü. Artık parmaklarını ve burnunun ucunu hissetmiyordu. Ama yine de başladığı işi bitirmek istiyordu. Evin bir metre yüksekliğindeki biçimsiz taş duvarından atlarken, ayağı üzüm ağacının birbirine girmiş dallarına takıldı. Büyük bir patırtıyla yere düştü. Birkaç saniye öylece kaldı. Etrafı dinledi, insan varlığına dair bir ses duymadı. Karın yere sessizce çarpması gibi, evin penceresinin altına gitti. Başını pencereden uzattığında, içeride büyük bir adamın televizyon izlediğini gördü. Haber kanallarından biri açıktı. Köşede, ölümlerin güzelini ve çocuk, televizyon izleyen adamı seyrediyorlardı. Anlaşılan o ki, bu adam ölümlerin güzelinin en büyük oğluydu.

Hasan, manzarasını resmederken, “Ölümlerin güzelini, adamı taziye görmeyi için mi onu aramaya koyulmuştu, yoksa ödenecek bir hesap mı vardı?” diye düşündü.

Adam, çocuğun ve ölümlerin güzelinin yanından geçip başka bir odaya gitti. Hasan’ın ağzı açık kalmıştı. Adam, ölümlerin güzelini görmemişti, çünkü o ölüydü. Peki, neden çocuğu da görememişti? Olaylar Hasan’ın gözünde ve tuvalinde tuhaf bir hâl almaya başladı. Fırça darbeleri anlamlı çizgiler yerine, birbirine girmiş iplikler gibi anlamsız şekiller oluşturuyordu.

Hasan bunları düşünürken, çocuk ve ölümlerin güzelini evden çıktılar ve başka bir eve vardılar. Hasan onları takip etmeye devam etti. Bu evde, yirmi beş yaşlarında bir kadın bebeğini emziriyordu. Kadının gözleri yaşlıydı. Gözleri tek bir noktaya dalmıştı. Anlaşılan, geçmişin tatlı ama acı veren hatıraları arasında annesini arıyordu. Ölümlerin güzelini ve çocuk bir süre daha kaldıktan sonra başka bir eve geçtiler. Bu evde sadece kadınlar ve çocuklar vardı. Kadınlar, hilal şeklinde oturmuş, Kur’an-ı Kerim okuyorlardı. Gözyaşlarını gizlemek için beyaz yazmalarını sadece gözleri görünecek şekilde bağlamışlardı.

Hasan, mahrem bir yeri resmetmek istemese de içindeki anlam arayışına söz geçiremedi. Tüm bu olanlara anlam veremiyordu. Bir ara uykuya daldığını ve bir rüya gördüğünü düşündü. Ölülerin güzeli, bu ruhani atmosferde etrafa ışıklar saçtı. Çehresinde meleğin gülüşü dans ediyordu. Gözlerini torununun gözlerine dikti ve ona neşeli bir melodi fısıldadı.

Hasan, yanında bir karartı geçtiğini fark edince ne olduğunu anlamak için baktı. Yanından insanlar geçiyordu, ama hiçbiri onu görmüyordu. Artık bir rüyanın içinde olduğundan emindi. Ölülerin güzeli, çocuğu yere bıraktı ve süzülerek evden çıktı.

Karın içinde birkaç saat dolanan Hasan, sonunda kendini bir mezarın başında buldu. Ölülerin güzeli, mezarın başında oturmuş dua ediyordu. Mezar taşında herhangi bir yazı yoktu. Kime ait olduğu da belli değildi. Ölülerin güzeli, mezarın üstünde birikmiş karları temizledi. Ardından koynundan bir kâğıt çıkardı. Hasan, olanları dehşet içinde izliyordu. Ölülerin güzeli neden bir mezarın başında dua ediyordu? Ölüler mezarlarını tanıyorlar mıydı? Aklından binlerce soru geçse de endişelenmeye başlamıştı. Olanlar onun bünyesinin çok üstündeydi.

Kar, kimseyi rahatsız etmeden ölülerin çığlıklarını bastırarak, kötülerin günahlarını gizleyerek yağmaya devam ediyordu. Serçeler, ağaçtan ağaca, daldan dala atlayarak küçücük yüreklerini ısıtıyorlardı. Mezarda ikisi dışında kimse yoktu. Hasan, kalbinde bir şeylerin kıpırdadığını fark etti. Zaman ilerledikçe kadın ona tanıdık gelmeye başladı. “Bu yüz hatlarını tanıyor gibiyim. Bu tombul kısa parmakları, ağlarken bükülen dudakları tanıyorum sanki,” diye düşündü. Bir şeylerin ters gittiğinin farkına varıyordu. Buz gibi havada alnından ter damlaları düşerek karın içinde yol alıp mezarın topağına karışmaya başladı.

“Yoksa... ama olamaz! Hayır, kesinlikle olamaz. Buradayım işte. Kanımı hissediyorum. Kırışmış cildimi, nasır tutmuş ellerimi hissediyorum.” diye fısıldadı. Dehşet içinde kendini yoklayan Hasan, uzaktan gelen ayak sesleriyle irkildi. Çocuk, koşarak ölülerin güzelinin yanına geldi ve dizine oturdu. Kadın onu öptü ve gülümsedi.

“Getirdim, babaanne,” dedi ve bir kalemi kadına uzattı.

Hasan'ın kanı çekildi, yüzü bembeyaz kesildi. Hemen elini cebine attı, lakin sürekli taşıdığı kalem orada değildi. Çocuğun getirdiği kalem, onun kalemiyle aynıydı. Anladı ki, kalem kadına bıraktığı tek hatıraydı.

Dakikalar birbirini kovaladıkça Hasan'ın bedeni otuz yaşından yetmiş beşine büründü. Yaşlanan sadece ruhu değildi. Bedeni de ölüme razı hale gelmişti. Elllerine baktı. Yüzüne dokundu. Cildi soğuktu ve hiçbir şey hissedemiyordu. Kadına baktı, ardından çocuğa baktı. Sonra ardına bakmadan koşmaya başladı. Koştukça bir şeyler hatırlamaya başladı. Ve her hatırladığı şey, bir bıçak gibi sırtına saplanıyordu.

Ne kadar hızlı koştuğunu fark ettiğinde, ayaklarının yere değmediğini ve havada süzülerek ilerlediğini anladı. Birden durdu ve ölülerin güzelinin kim olduğunu hatırladı. Ardından, evine uğradığı kişilerin de kim olduklarını hatırladı. Haberleri izleyen adam, küs olduğu oğluydu. Çocuğunu emziren kadın, kızıydı. Kur'an-ı Kerim okuyan kadınlar, kızları ve gelinleriydi. Çocuk ise torunuydu.

Hasan delirdiğini düşündü. “Delirdim ben, aklımı kaybettim. Allah'ım, ne yapıyorum?” diye mırıldandı.

Taziye evine döndü. Mahalle havası hâkimiyeti devam ediyordu. Kendini beğenmiş zengin oğlu, sahte maskelerle gelen insanlara tiyatro oynuyordu. Kimsenin gözünde zerre kadar merhamet ve acıma duygusu yoktu. Herkes kendi âleminde, var oluştan bir haber mecnun gibi dolanıyordu.

“Süleyman, benim en iyi arkadaşım. Nasıl oldu da tanımadım?” diye düşündü. Süleyman, yüzünde merhamet okunan, varlığın farkında olan, kuşların dilinden anlayan, fakirlerin heybesinde katkısı olan güzel insandı. Bu kadar insan arasında dualarıyla, hatırasıyla ruhunu çağıran güzel insan. “Sana minnettarım. Okuduğun Kur'an, dilinden dökülen dualar hatırına buradayım.”

Ölülerin güzeli, mezarının başında gözyaşı döküp durma. Gözyaşı ancak üzüntü getirir. Beni kalbinde ve hatırında tut ki, seni ölü, kendimi diri sanmayayım.

Uçurumun Kenarında Yaşamak

Gülay
Gürel

Meryem yere düşen kalemini dikkatlice yerden aldı. Fakat hemen yazmaya başlamadı. Önce kalemi bir an gözleriyle tarttı, sonra ona dik dik bakar gibi yaparak fısıldadı: “Kendini yere attın. Bir süre kullanmayacağım seni. Ceza olarak.” Anlık bir sessizlik çöktü. Ardından kalemini defterin üstüne bırakırken ekledi: “Umarım dersini alırsın. Ama ilk hatanda seni tamamen yok ederim, bunu unutma.”

Kalem sustu. Zaten eşyaların hiçbirinin söyleyecek sözü kalmamıştı. Meryem on üç yaşındaydı. Ama cümleleri yaşından büyük, gözleri ise neredeyse hiç çocuk olmamış bir insanın gözleriydi. Hayatla dalga geçen o çocuk, kendisiyle alay edeni cezalandırıyordu. Kimi zaman açık kalan çantasının fermuarına bakıp ona ceza verirdi: “Bugün hiç kapanmayacaksın,” derdi. “Haddini bil!” Sıradan bir çocuk değildi. Çok zekiydi; insanları, sessizlikleri okurdu. Ancak zekâsı kutlanmamıştı. Ailesi için o sadece büyük ablaydı; kardeşlere bakan, yemek hazırlayan, çiftlik işlerini üstlenen biri. Sevgi görmemişti, onun için karşılığı eksik kalmıştı. Her şeyi eksiksiz yaparsa sevmeye hak kazanacağını sanıyordu. Ödülün hep acının ardından geldiğine inanmıştı, çünkü sevgiye dair başka bir örnek hiç yaşamamıştı. Meryem ne zaman kendine zarar verse, gözlerini kapattığında hep aynı rüyayı görürdü: Bir uçurumun kenarındaydı. Aşağısı sonsuz bir boşlukta ama o korkmazdı. Aksine, o anlarda bir hafiflik hissederdi. Sanki dünya artık onu tutmuyordu, sanki sonunda ait olduğu yere varacaktı. Hayat zaten bir boşlukta onun için; anlamını yitirmiş, sesi kısılmış bir oyundu. Kendini aşağı bırakmak, en azından dürüst olmaktı. Uçurumun kenarında yürümeye alışkındı ve çoğu zaman düşmek fikri ona huzur verirdi. Karanlık çekici geliyordu; çünkü karanlıkta kimse ondan bir şey beklemiyordu. Ailesi bir at çiftliğinde çalışıyordu. Ahırın kokusu, samanın hışırtısı, nal izlerinin yankısı onun gündelik masalıydı. Okuldan döner dönmez çizmelerini giyer, hayvanlara su verir, eyerleri kontrol eder, yavru taylarla ilgilenirdi. Ve cumartesileri... Saat 14:00’te, her hafta aynı vakitte Asil gelirdi. Duru bir yüz, uzun boy, güçlü duruş. Zengin bir hayattan inip tozlu çiftliğe adım atar, çizmeleri bile kirlenmezdi. Meryem’in aksine görünür olmayı bilenlerdendi. Meryem ise her cumartesi kalbini avucunda taşırdı. Bu üç yıldır böyle devam ediyordu.

Asil, ilk kez üç yıl önce gülmüştü ona. Bir gün Meryem, düşen kuş tüyünü şapkasına takmıştı. Sebepsiz, içinden gelen bir savrulmaydı. Asil onu uzaktan izlemişti, sonra yanına gelip kulağına fısıldamıştı: “Şimdi saçmalıyorsun. Bunun için sana bir ödül vereceğim.” Cebinden çıkardığı çikolatayı avucuna bırakmıştı. İşte o gün başladı her şey: O “oyun.” Başta basitti: Küçük hatalar, küçük ödüller. Meryem masumca yanlış yapmaya başladı; çünkü “ödül” demek, Asil’in gülümsemesi demekti. Fakat zamanla oyun karanlık bir yola saptı. Bir gün bileğini jilette çizdi Meryem. Kimseye göstermedi, sadece Asil’e dudağını ısıtarak uzattı. Asil baktı, sonra yanağına bir öpücük kondurdu: “Cesaretin için bir ödül.” Başka bir gün karın boşluğuna iğneyle minik bir delik açtı. Bu kez Asil, sol eline bir papatya koydu: “Güzellik için acı gerekir.” Her cumartesi artık bir testti. Acı, sevginin diline dönüşmüştü. Meryem bunu kural sandı. Çantasını gün boyu açık bıraktı. Bir tutam saçını kesip “öğretmen ceza verdi,” dedi. Göz altlarındaki morlukları kapatmayı öğrendi. Ama o sadece “seviliyor,” sanıyordu. Oysa Asil başka bir oyun oynuyordu. Meryem’in zaafını, tıpkı atına davrandığı gibi kullanıyordu. Emirler yağıyor, küçük sınavlar koyuyor, bazen de kırbacını savuruyordu. Bir gün atın yavaşlamasına sinirlenip öfkeyle kırbacı savurdu; ucunda Meryem’in sırtı vardı. İzi kaldı. Ve bir gün bu iz fark edilir oldu.

Meryem sabah giyinirken annesi odada belirdi. Karnındaki solgun morluğu gördü, sırtındaki çizikleri fark etti. Aslında annesi çok daha önce sezmişti Meryem’in bakışlarındaki boşluğu, kahvaltıda birden irkilmesini, omuzlarını hep yukarıda taşımasını fark etmişti. Ama susmuştu. Çünkü susmak, yıllar önce kendi ruhuna kazınmış bir alışkanlıktı. Ona susmayı öğreten, Meryem’in babasıydı. Aniden parlayan, sonra sessizleşen bir öfkeyle büyütmişti onları. Anne susarak hayatta kalmayı öğrenmişti. Ve fark etmeden bunu Meryem’e öğretmişti. Anelik bazen istemeden bulaşan bir suskunluk mirasıydı. Sesini titreyerek çıkardı: “Meryem?” Meryem gözlerini yere indirdi. “Düştüm,” diye fısıldadı. Annesi yutkundu, sonra alçak bir tonla: “Düşen kız, düşmenin yerini bilir.” Yanına yaklaştı, saçlarını okşadı: “Ben yıllarca sustum. Baban susardı, sonra sen susardın. Ama sen susarsan, bu evdeki sessizlik hepimizden büyük olur.” Meryem’in gözleri doldu, ama anne suskun kaldı. Bazı acılar, kelimelerle anlatılamayacak kadar ağırdı.

O akşam Meryem annesine anlatmadı. Babasına ise hiç söylemedi. Çünkü onun duyguları var mıydı ondan bile emin değildi. Herhangi bir şeye sevindiğini ya da üzüldüğünü hiç görmemişti ki. Atlar, yem, su... Önemli olan hep onlar olmuştu. Meryem’in annesi günlerdir bir şeylerin ters olduğunu sezmişti ama doğru zamanın gelmesini bekliyordu. Çiftlikte Asil’in atının huysuzluğu bahanesi oldu. Asil’e hedefini saklamadan yaklaştı: “Atın huyu bozulmuş,” dedi sessizce. Asil bakışlarını kaçırmadan yanıtladı: “Huy, sahibine benzer.” Anne gözlerini Asil’in gözlerine dikip fısıldadı: “Kızım la ne oynadığını biliyorum.” Asil omuz silkti: “Oynamıyorum.” Anne daha da yaklaştı: “Senin oynadığın oyunların adı yok, ama izleri var: Etinde, gözlerinde, gece uykusunda... Meryem susarak beni uyardı. Ben de sustum. Geç kaldım.” Asil kelimelere yanıt veremedi. Kadının sesi soğudu. O anda at çifte attı. Anne yere yığıldı, başını sert zemine çarptı. Sessizlik tüm çiftlikte yankılandı. Ambulans geldi ama geç kalındı. Herkes “şanssızlık” dedi; polis soruşturdu ama görgü tanığı yoktu. Annesi en iyi yaptığı şeyi yaptı ve sonsuza kadar sustu: “Bazen bir annenin susması, çığlıklarından daha gürültülüdür.”

Meryem sabaha kadar gözyaşı döktü. Ertesi sabah sürekli Asil’in ona yapması gerekenleri yazdığı deftere bu sefer Meryem bir not bıraktı: “Son oyun. Ahırda. Saat 14:00.” Asil geldiğinde Meryem’in elleri titriyordu, cebinde küçük bir bıçak vardı. Asil yaklaştı. “Asil,” dedi Meryem, “beni eğittin; kalem gibi, çanta gibi. Ama ben bir eşya sanılırken senin de yalnız biri olduğunu sandım.” Asil gülümsedi, anlamadı. Meryem fısıldadı: “Sen de eğitilmişsin. Babandan öğrendiğin sertlikle. Ama sen acıya alışmışsın. Ben sadece sevmeyi denedim.” Ve sonra hızla bıçağı önce kendi bileğine, ardından Asil’in boğazına uzattı. Çok kan oldu. Çok sessizlik. Sabah çiftlikte sadece rüzgâr vardı; saman yığınlarının arasında iki cansız beden. Birinin cebinde küçük bir papatya, diğerinin yanında düşmüş bir kalem.

Son not:

Ben Meryem, artık uçurumda yaşamayı öğrendim. Düşmekten korkmayan biriyim artık. Çünkü hayat, zaten hep boşlukta yürümeye çalıştığım bir ipti. Ve bazen, o boşlukta süzülme özgürlüktür. Çünkü uçurumlar öğretir; tutunmayı değil, düşerken bağarmayı.

Tünel'den caddeye çıktığımda saat on ikiyi geçmişti. İstiklâl, her zamanki gibi kalabalık ve coşkulu seyrine devam ediyor, türlü insan suretlerinden bir desen oluşturunuyordu. Biraz yürüdüm. Şişhane durağında, güneşin yumuşattığı sıcaklıkla ısınmış ahşap bir bankta, sırtını çeşitli figürlerle dans ettiren tombul bir kedinin yanına usulca oturdum. Kısık gözleriyle yüzüme bakıyor, adeta "müsait değilim" dercesine kuyruğunu bir sağa bir sola savuruyordu. Ön patilerini çam kütüğüne saplayıp esnedi; sonra yanıma sokulup hafif bir reveransla patilerini altına alarak oturdu. Belli ki artık müsaitti ve dostluğu kabul etmeye hazırdı.

Bir yandan Tünel ile Anıt arasında devinen hızlı adımları izliyor, diğer yandan arkadaşımın çalıştırdığı jeneratörün sesini dinliyordum. Adımların sıklaştığını, kalabalığın yoğunlaştığını ikimiz de fark ettik. İki genç, kalabalığı yarararak hızlı adımlarla ilerliyor, تنها olduğunu gördükleri oturduğumuz köşeye doğru adeta vals eder gibi yaklaşıyordu. İçlerinden biri, ötekine el etti, önümüzde durdular. Telaşla arkadaşımı durduran genç, bize dönerek sordu:

“Burada mı ağabey?”

Başımı kaldırıp şaşkınca baktım. Soruyu tam olarak anlayamamıştım. Sanırım arkadaşım da aynı durumdaydı. Hatta hiç orali bile olmadı; patilerini altına almış, yoga yapıyordu.

“Ne? Burada mı?” diye karşılık verdim. Diğer genç hızla öne atıldı:

“Dünyanın ve çağımızın en azılı, en hızlı düşmanı burada yargılanacak. Duymadınız mı?”

Doğrusu hiçbir şey anlayamamıştım. Yeniden soruyla cevap verdim:

“Ne düşmanı? Kim yargılınıyor?”

“Adalet ve iyilik önünde yargılanacak,” dedi. Arkadaşı onu çekiştiriyordu; kimin yargılandığını soramadan oradan ayrıldılar.

Merak içindeydim. Adalet... İyilik... Azılı düşman... Arkadaşımla vedalaşıp iki gencin gittiği yöne doğru yürümeye başladım. Mekteb-i Sultânî'ye vardığımda, hınca hınç dolu bir kalabalık iki kürsünün karşısında toplanmış, kakofonik bir uğultuyla hararetli cümleler kuruyordu. Ön sıralara ilerlemek neredeyse imkânsızdı. Yine de merakla safları yarararak ilerledim. İki kürsüde iki hatip konuşuyor; aralarında ise sırtı dönük, elleri arkadan bağlı bir adam diz çöküyordu. Kürsülerin birinde “Adalet” diğerinde “İyilik” yazıyordu. Yanımdaki bir kadına sordum:

Zamanı Yargılamak

Erkin Uzun

“Kim bu adamlar?”

Kadın, “İyilik” kelimesini yüksek sesle tekrarlarlarken kısa bir duraksamayla yanıtladı:

“Yargıçlar... Platon ve Zemaşerî.”

“Kimi yargılıyorlar?”

“Zamanı. Zamanı yargılıyorlar. O değil mi ki bizi zalim pençesinde kıvrandıran?”

Şaşkınlıkla bakakaldım, kadının söylediklerini anlamaya çalışırken bir yandan da hatipleri dinliyordum. Kalabalık, “Adalet” ve “İyilik” nidalarıyla ikiye bölünmüş, karşılıklı bağırıyordu. Ben ortada kalmış gibiydim. Gayriihtiyari olarak “Adalet” seslerinin yükseldiği tarafa yöneldim, kadının yanından ayrıldım.

Adalet kürsüsündeki hatip, Zemaşerî’ydi. Oldukça iddialı konuşuyor, taraftarlarını ateşliyordu:

“Zamanı dizginlemek gerek! O bizi değil, biz onu idame etmeli, irademize hapsedmeliyiz! Adaletin sahibi biziz!”

Diğer kürsüdeki Platon ise “İyilik” diye haykıran topluluğa sesleniyordu:

“Akıl olmadan irade olmaz! Zaman serbest kalmalı! Çünkü iyilik zamandan doğar!”

İki hatibi dikkatle dinliyor, tartışmanın seyrini merakla bekliyordum. Derken iki grup arasında bir kargaşa koptu. Birkaç kişi, kolundan tuttukları bir çocuğu kalabalığın önüne getirip bıraktı. Çocuk, ağlayarak kürsülere doğru sesleniyordu. Hatipler, “Sessizlik!” diyerek kalabalığı susturdu. Çocuk, parmağıyla yerde diz çökmüş olanı işaret ederek konuşmaya başladı. Kalabalık susmuş, onu dinliyordu:

“Anam âmâ, gözü görmez; babamsa ahraz, işitmez ve konuşmaz. Zaman ne varsa çaldı! Hem anamı hem babamı yoksul bıraktı! Vaktiyle bir adamdı o. Süresi doldu, serbest kaldı. Rızığımızı da yiyip bitirmişti!”

Bu sözlerle birlikte adalet ve iyilik savunucuları galeyana geldi, haykırdılar:

“Adalet! Çocuk için adalet! Hapis!”

“İyilik! Çocuk için iyilik!”

Zemaşerî düşünceli tavrından sıyrılarak seslendi.

“Bu adamın fitratı kötüdür! Fitratı kötü olana adalet tecelli etsin!”

Platon söz alıp karşılık verdi:

“İyinin yolu gözlenmeli! Adil olan onun izinden gelecektir!”

Sonra her iki hatip kürsülerinden inip çocuğun yanına geldiler. Bir süre kendi taraftarlarını süzdüler.

Platon, Zemaşerî’ye dönerek:

“Bu çocuğun iyiliği temin edilmeli,” dedi. Zemaşerî ekledi: “Adalet çocuğa teslim edilmeli!”

Zemaşerî elini Platon’a uzattı. Uzun süre göz göze geldiler. Ardından kalabalığa dönerek birlikte seslendiler:

“Çocuğa hakkı, adalet içinde ve iyilikle teslim edilmeli!”

Tam o sırada, eski dostumu gördüm; hani şu yanında oturduğum kedi... Yerde diz çökmüş olan “zaman”ı patileriyle birkaç kez dövdü. Ardından tıslayıp bağırdı. Zaman buna dayanamadı, ayağa kalktı ve yüzünü kalabalığa çevirdi. Hatipler çocuğu aralarına alarak sırayla konuştu. Platon:

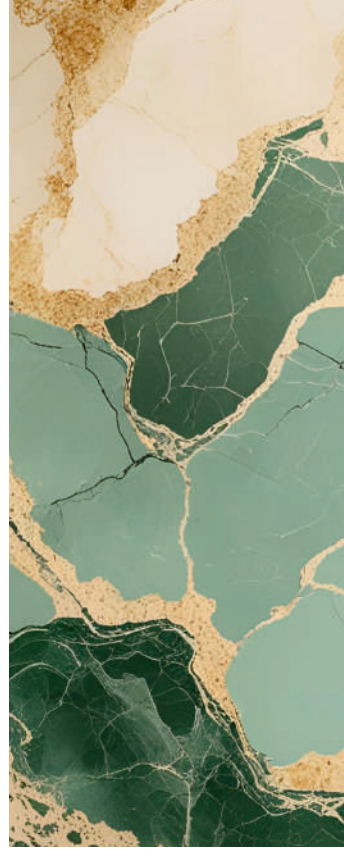
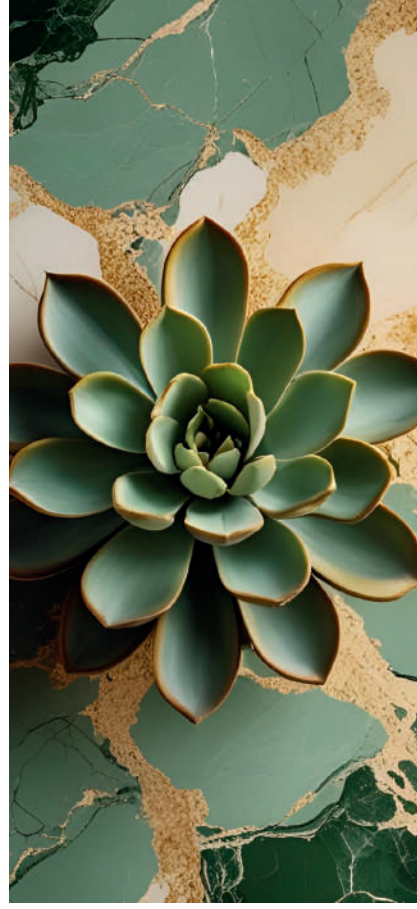
“Zamanın çocuğa iyiliği, hizmetindedir, dedi ve kazancını çocukla ve ailesiyle paylaşması şartıyla serbest kalmasına hükmetti.”

Zemaşerî:

“Adil olan, fitratı terbiye etmekten ziyade zararı tazmin etmektir, dedi ve zamanın, anne ile babanın hizmetini görmesi şartıyla salıverilmesine karar verdi.”

Adalet ve iyilik taraftarları, bu kararı alkışlarla kutladı, birbirlerine karıştı. Arkadaşım ise çoktan köşedeki balıkçı tezgâhının önünde adalet arıyordu...

İçimdeki Ölümler İlyas Talha Er

Doğa ile Ahmet'i görüyorum. Eleleler. Gülüyorlar, sesleri zar zor kulağıma geliyor. Ne hakkında konuştuklarını tahminle yürütmeye çalışıyorum. Aklıma hiçbir şey gelmiyor. Ağır ama çok ağır bir şey boğazıma kadar gelip beni bırakmak bilmiyor. Boğuluyorum...

Düşünmeye çalışıyorum, neden ben değil de o diye ve anında çocuğun benden yirmi santim daha uzun olması, okulda neredeyse herkesle içli dışlı olması gibi bir sürü şey aklımda bir liste olup sıralanıveriyor. Yolda yürürken karşılarına çıkıveriyorum. Doğa bana bakıp gülümsüyor:
“Ne yapıyorsun İ.?”

Seni özlüyorum. “Hiç. Geçiyordum şuradan işte, sizi gördüm.”

Kısa bir sessizlik oluyor. Doğa gülümsemeye devam ediyor sonra aniden yanındakinin kıpırdanmasıyla,

“İyi o zaman, görüşürüz.” deyip onun elini tutuyor. Sırta sırta nereye gittiklerini bile bilmiyorlarmış gibi amaçsızca yollarına devam ediyorlar.

Kıskanmak mı? Ne alakası var be!

Birkaç hafta geçiyor. Okulun bahçesinde arkadaşlarla basketbol oynuyorum. Eğlenceli geçiyor. Derken yine -her zamanki gibi mi desem-gözüme takılıyor ve yine -her zamanki gibi demek beni öldürüyor- yanında bir çocuk var. Bu seferki öncekinden biraz farklı. Öncelikle önceki kadar uzun boylu değil, benimle hemen hemen aynı boyda gibi. Arkadaş çevresi de öncekinin yanında pek bir şey sayılmaz. Babasının fabrikatör olmasını saymazsak ne gibi bir farkımız var bir türlü çözemedim. Küçük detaylar fark yaratır diye boş yere söylememişler sanırım.

Her gün Doğa, onu böyle gördüğüm her Allah'ın günü birazcık daha kendimden uzaklaşıyorum, bir boşluğa -yani bir hiç olmaya- her gün birazcık daha düşünüyorum. Komik aslında. Belki de çoktan bir hiç olmuşumdur bütün bu hislerim bunları reddetmekten, kabul edememekten başka bir şey değildir. Bilemiyorum ki.

Neyse sıradaki aşığın dönecek olursak birazcık yakından incelediğimizde ortaya rahatsız edici bir detay çıkıyordu. Doğa'ya bakışları. Nasıl anlatsam açlık çekiyormuş gibiydi. Herhalde o ikisine birazcık fazla odaklanmış olacağım ki arkadaşlarımla oyunu bırakıp bana baktıklarını fark edemedim. Hemen kendimi toparlamaya çalışsam da içlerinden birinin hafif alaycı, yalandan bir hüznle:

“Boş ver be.” demesiyle kendimi kaybettim.

“Neyi boş verecekmişim be! Kendi işine baksana!” dedim. O bir şey demedi, oyuna devam ettik.

Aradan bir iki ay kadar geçti, Doğa şu fabrikatörün çocuğunu bir bırakamadı gitti. Gariptir, normalde bu tarz durumlara iki aydan fazlasını harcadığı görülmemiştir, bu seferki yağlı gelmiş olacak. Ne garip değil mi? Yüzüne bile bakılmaması gereken birinin yüzüne bakmaya dahi kıyamamak, baktığın zamansa buna asla doyamamak -nereden duydum ben bu sözü ya- neyse konuyu dağıtmayayım.

Sen şu zengin bebesiyle keyif sürerken ben hep düşünüp duruyordum. Eğer o çocuğun yerinde ben olsaydım Doğa'yla neler yapardım diye. Bembeyaz sahillerde baş başa yürüdüğümüzü kafamda kuruyordum. Etrafta kimsecikler yok. Gece vakti. Sahilin çok uzaklarından geçen vapurların ışıkları çevremizi aydınlatıyor. Bana gülümsüyor. Pazarlıksız, içten, öylesine bir gülüş bu dünyanın belki de o anda güzel şeyi. Sahil hiç bitmiyor, biz hep yürüyoruz. Aklımdan sonu öpmek geçiyor. Yapamıyorum. Bu kadar güzel bir şeye dokunmak, varlığını kendi varlığımla kirletmek korkunç bir şeymiş gibi geliyor. Sadece yürüyoruz. O gülümsüyor. Sadece o var bir de vapurlar.

Hayallerin tatlılığı başımı döndürmüş olacak ki kafamı kaldırıp etrafımı seyretmeye başlıyorum birazcık olsun kendime gelebilmek için. Gözüm okulun duvarlarının oradaki bir kuytuya takılıyor, orada, yanında o çocuk da var. Doğa'yı öpüyor. Başımı yavaşça çevirip hafif adımlarla sınıfa doğru ilerliyorum. Biliyorum, kesin bir rüya görüyorum. Uyanık, ayakta, gündüz vakti. Peki neden bir türlü uyanamıyorum? Boğuluyorum.

Birkaç hafta sonra Doğa ondan da ayrıldı. Yeni çocuk üst sınıflardan birisiydi bundan dolayı kim olduğu hakkında bir fikrim yoktu ama yine de dışarıdan bakıldığında bir sevgiliden çok çocuk bakıcısına benziyordu onun yanında. Yeni yeni terlemeye başlamış bırıkları ve çenesinin altında küçük küçük birikmeye başlamış sakallarıyla da acayip bir tiksinti uyandırıyor bende.

Ah Doğa, beni bu dünyada meleklerle inandırmıştın, şimdi onların burada değil tertemiz bir şekilde cennette olduklarına inandırıyor sun.

Bir gün gene uzaklardan seyrediyordum onları. Derken yanındaki benim farkıma vardı. Ben “Aha! Kesin dayağı yedik şimdi.” diye geçirirken o bir süre boyunca beni kesip gülümsemeye başladı. Sonra aniden Doğa'ya dönüp kendisine yakın olan yanağına kocaman bir öpücük kondurdu. Doğa tepki bile vermedi. Sonra yine bana dönüp sessizce sırtımaya devam etti. Tam başımı çevirip gidecektim ki birdenbire o da başını kaldırdı. Göz göze geldik. Kısa bir an. Belki bir saniye. Belki ondan da az, her şeyi anladı.

Önce bütün hareketlerin, seslerin ve hayatın durduğu kısa bir boşluk sardı etrafımı. Sonraysa yanındakiyle özdeş, küçümseyici, yüzüne hiç yakışmayan bir sırtış kapladı tüm yüzünü. Başımı çevirip gerçekten sınıfa doğru ilerlemeye başladım ama bu seferkinde bir fark vardı. Ne kadar uğraşırsam uğraşayım gözyaşlarımı kontrol etmeyi başaramıyordum. Gerçekten bilmiyorum, o anda niye öyle yaptım. Şimdi bile bunları yazarken halen şaşırıp kalıyorum ama o gözü yaşlı halde başımı çevirip Doğa'ya baktığımda yanındakiyle yaşadığı şaşkınlığı görmeliydiniz. Anında gülmeyi kesmişti. Tadı kaçmış gibi hafif hafif ciddi hafif sert bir ifadeyle başka bir tarafa bakmaya başlamıştı. Doğa da bir an ona uyup gülmeyi kesti ama sonra iyice kendini kaybedip kahkahayla, sarsıla sarsıla -bir an onun için korktum- gülmeye daha doğrusu haykırmaya başladı. Okulun bahçesindekiler de durmuş olayı anlamaya çalışıyorlardı. Sonra birkaçı ne olduğunu bilip bilmeden Doğa'ya katılıp bana gülmeye, pis pis bakarak sırtımaya başladılar. Sınıfa koştum, çantamı doldurup gocuğumu çantamın içerisine bir yere sıkıştırdım ve orayı hemen terk ettim.

Eve döndüğümde kapıyı annem açtı. Biraz şaşırmış gibiydi. Bana: “Bugün erkencisin.” dedi. Çantamı yere attım. Bilmiyorum nasıl anlatsam, çoktan öldüğü halde farkına varamamış savaşırların öykülerini bilirsiniz. İçimde öyle bir ölü vardı işte o anda. Anneme sarıldım, ağlamaktan korkar bir sesle: “Beni sevmeyi asla bırakma olur mu?” dedim. Sonra da kollarında tekrardan dirilinceye kadar ağladım.

DERGİ EKİBİMİZ

01

Dergi Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Serpil Tunçer

03

Grafik Tasarım ve Yapay Zeka Yönetimi
Gülse Tunçer

05

Sosyal Medya Sorumlusu
Muhammed Balaban

07

Editör Ekibimiz
Fatma Türkdoğan
Ayten Dirier
Hatice Eğilmez K.

02

Dergi Basım
Son Çağ
Yayıncılık ve
Matbaacılık.

04

Yayın Kurulu
İnci Yılmaz Şimşek
Binnur Tekinalp
Enver Karahan

06

Yazım Düzenleme
Dilek Ayrıbaş
Betül Fırat
Nurcan Ören

08

Haber Editörü
Gülse Tunçer

Zübeyde Hanım Mahallesi, İstanbul Caddesi, İstanbul Çarşısı no:48/48 iskitler altındağ, ankara
Eserlerin gönderimi ve iletişim için ; erikagacidergi@hotmail.com
Resmi Sitemiz ; dergi.erikagacioyku.com

SİNEKLER DE UYUR

"Aşk Bir Mesele"

Serpil
Tunçer

Bu kitabın merkezi imgesi aşktır. Bu duygunun bir yönü, yol ayrımında kalınan aşk hallerine baktığı gibi bir diğer yönü tutkulu bir birlikteliğe, bir başka yönü de karşılıksız kalmış aşk kırgınlıklarına öyküden bir pencere açıyor. Serpil Tuncer'in öykülerinde tartıştığı aşk, kadınların duygusal açmazlarını merkezde tutarak bir hayal atmosferi içinde şekilleniyor.

Aşk'ın bir mesele olarak sorgulandığı sahici öykülerin yer aldığı bu kitap okurunu bekliyor.